

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

108722

ÇALIŞAN ANNENİN AİLE İÇİ PROBLEMLERİ

108722

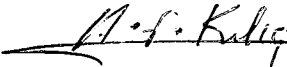
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Nuray ÇAKIR

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Enstitü Ana bilim Dalı :FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ
Enstitü Bilim Dalı :DİN PSİKOLOJİSİ

Bu tez 26/06/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği /-Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. A. Vahit İMAMOĞLU
Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. A. Faruk KILIÇ
Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Ramazan BİŞER
Jüri Üyesi

ÖNSÖZ

Günümüzde sosyal bilimlerdeki gelişmeler günlük hayatta sosyal değişimler şeklinde yansımakta toplumun bir parçası olan kadının da sosyal hayattaki rolü ve yeri değişmektedir. Kadının görevleri söz konusu olduğunda ilk akla gelenler annelik ve ev hanımlığıdır. Oysa kadın annelik ve ev işlerinin yanı sıra üretim hayatına da katkıda bulunmaktadır. Kadının üretim hayatında görev alması çok eski bir olgu ise de kadının evinin dışında ücretli olarak çalışması yenidir. Artık günümüzde geçmişin ev kadını ve anne rolünü üstlenen kadın tipi, yerini çalışan, toplumsal roller de üstlenen kadın tipine bırakmaktadır. Özellikle ihtiyaçların çoğalması gibi zaruretlerin yanında eğitim ve medya da bu değişiklikte önemli rol oynamaktadır.

Yaşamak bir anlamda çalışmak demektir. Dolayısıyla insan zorunlu olmadığı zaman bile çalışmayı sürdürmek ister. Genel olarak çalışmanın amacı üç temel alanda belirtilmektedir; ekonomik, toplumsal ve psikolojik. Çalışmanın ekonomik işlevi; fiziksel gereksinimleri karşılamaktır. Toplumsal amacı; toplumsal etkileşim fırsatlarının oluşturulmasıdır. Çalışma kişiye statü ve yetki sağlar. Böylece önemli olma ve aranma duygusu verir. Çalışmanın psikolojik amacı ise toplumsal amacıyla bağlantılı olarak kendine güveni ve benlik saygısını geliştirmektir.

Birden fazla rol üstlenen kadın çalışma hayatında pek çok zorlukla karşılaşmakta ve bu problemlerin çoğu ülkemizde ihmal edilmektedir. Kadına iş veren müesseseler onun aynı zamanda bir anne ve ev kadını olduğunu göz ardı etmekte bu da çalışan kadını çok zor durumlara düşürmektedir. Avrupa ve Amerika'da kadına iş veren her müesseseye kreş açma mecburiyeti getirilmiş olduğu halde ülkemizde böyle bir uygulamaya yer verilmemektedir. Özellikle çalışan annelerin karşılaştıkları bu tür problemler bizi bu konuda araştırma yapmaya sevk eden sebeplerden olmuştur.

Bu çalışmamızda, araştırmanın her safhasında ilgi ve yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç.Dr. A.Vahit İmamoğlu'na, anketin değerlendirilmesi hususunda katkılarından dolayı Yrd.Doç.Dr. Remzi Altunışık'a, araştırmaya katılarak en büyük katkı ve yardımı yapmış olan herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Nuray Çakır

Sakarya 2002

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	II
TABLOLAR LİSTESİ.....	III
ÖZET	VI
SUMMARY.....	VII

GİRİŞ	1
-------------	---

1. Araştırmanın Konusu Ve Amacı	1
---------------------------------------	---

2. Araştırmanın Varsayımları	2
------------------------------------	---

3. Araştırmada Kullanılan Metot Ve Teknikler	2
--	---

1. AİLE YAPISI VE ANNENİN FONKSİYONU.....	3
---	---

1.1. Aile Yapısı.....	3
-----------------------	---

1.2. Annenin Fonksiyonu	4
-------------------------------	---

1.3. Aile İçi Problemlere Genel Bakış	6
---	---

2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE GENEL DEĞERLENDİRME	7
--	---

2.1.Örnekleme İle İlgili Bulgular	7
---	---

2.1.1. Yaş Durumu	7
-------------------------	---

2.1.2. Meslek Ve Öğrenim Durumu	7
---------------------------------------	---

2.1.3. Eşlerin Meslek Ve Öğrenim Durumları.....	8
---	---

2.1.4. Sosyo – Ekonomik Düzey Ve Aylık Gelir Durumu.....	9
--	---

2.1.5. Evlilik Durumu Ve Çocuk Sayısı	9
---	---

2.1.6. Çalışma Ve Oturma Durumu	10
---------------------------------------	----

2.2. Çalışan Annenin Ailede Yaşadığı Problemlerle İlgili Bulgular.....	11
--	----

2.2.1. Çalışan Anne – Çocuk İlişkisi İle İlgili Bulgular	11
--	----

2.2.1.1. Çocukların Bakımı.....	11
---------------------------------	----

2.2.1.2. Çocuklara Yeterince Zaman Ayırabilme	12
---	----

2.2.1.3.Çocuğun Fizikî Gelişimi Kadar Ruhsal Gelişimiyle de	
---	--

İlgilenme.....	16
----------------	----

2.2.1.4. Çocuğun Annenin Çalışmasına Bakışı	18
---	----

2.2.1.5. Çocuğun Sosyal Gelişimi.....	18
2.2.1.6. “Çocuk” Kavramı.....	19
2.2.1.7. Çocuğun Annesine En Çok İhtiyaç Duyduğu Dönem	20
2.2.1.8. Anneden Yoksun Olma.....	21
2.2.1.9. Çocuklar Arasında Ayırım	22
2.2.1.10. Çocuğun Arkadaşlarını Tanıma.....	22
2.2.2. Çalışan Anne – Eş İlişkisi İle İlgili Bulgular	23
2.2.2.1. Kocanın Kadının Çalışmasına Bakışı	23
2.2.2.2. İşyerindeki Problemi Eşle Paylaşma	23
2.2.2.3. Eş İle Fikir Alışverişi Yapılan Durumlar	24
2.2.2.4. Eş İle Yaşanan Problemlerin Aile İçi İlişkilere Yansıması... 26	
2.2.2.5. Eş İle Görev Paylaşımı.....	27
2.2.2.6. Birlikte TV Seyrederken Program Seçimi	29
2.2.2.7. Birlikte Sinema Veya Tiyatroya Gitme.....	29
2.2.2.8. Eşin Özel Günlerini Hatırlama.....	30
2.2.2.9. Eş İle Aynı Partiye Oy Verme	31
2.2.2.10. Birlikte Çıkılan Alışverişte Ödeme Yapma.....	32
2.2.2.11. Maaşı Tüketme Hususunda Eşin Tavrı.....	32
2.2.3. Çalışan Anne – Yakın Çevre İlişkisi İle İlgili Bulgular	33
2.2.3.1. Ebeveynin Kadının Çalışmasına Bakışı	33
2.3. Dış Problemler İle İlgili Bulgular	33
2.3.1. Kadını Çalışmaya İten Sebepler	33
2.3.2. İşyerinde Karşılaşılan Problemler	34
2.3.3. Ailenin Maddi Gelirini Karşılama	34
2.3.4. Maaşı Tüketme	35
2.3.5. İşyerinde Yaşanan Problemlerin Aile İçi İlişkilere Yansıması.....	36
2.3.6. Çalışan Annenin En Çok Vakit Ayırdığı Şeyler	38
2.3.7. Her Türlü Maddi İmkana Sahip Olduğunda Annenin Çalışması. 40	
SONUÇ	41
KAYNAKLAR.....	44
EKLER	45
ÖZGEÇMİŞ	51

KISALTMALAR

A.Ü.İ.F.D.	: Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
M.Ü.	: Marmara Üniversitesi
vb.	: Ve Benzeri
ts.	: Tarihsiz

TABLULAR

	Sayfa No
Tablo 1 : Deneklerin Yaş Durumuyla İlgili Cevapların Dağılımı.....	7
Tablo 2 : Deneklerin Meslek Durumuyla İlgili Cevapların Dağılımı.....	7
Tablo 3 : Deneklerin Öğrenim Durumuyla İlgili Cevapların Dağılımı.....	7
Tablo 4 : Eşlerin Meslek Durumlarıyla İlgili Cevapların Dağılımı.....	8
Tablo 5 : Eşlerin Öğrenim Durumlarıyla İlgili Cevapların Dağılımı.....	8
Tablo 6 : Deneklerin Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	9
Tablo 7 : Deneklerin Aylık Gelir Durumuyla İlgili Cevapların Dağılımı.....	9
Tablo 8 : Deneklerin Evlilik Durumu İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	9
Tablo 9 : Deneklerin Çocuk Sayısı İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	10
Tablo 10 : Deneklerin Çalışma Durumu İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	10
Tablo 11 : Deneklerin Oturma Durumu İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	10
Tablo 12 : Çocukların Bakımı İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	11
Tablo 13 : Çocuklara Yeterince Zaman Ayırabilme İle İlgili Cevapların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı.....	12
Tablo 14 : Çocuklara Yeterince Zaman Ayırabilme İle İlgili Cevapların Meslek Durumuna Göre Dağılımı.....	14
Tablo 15 : Çocukların Fiziki Gelişimi Kadar Ruhsal Gelişimiyle de İlgilenebilme İle İlgili Cevapların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı.....	16
Tablo 16 : Çocuğun Annenin Çalışmasına Bakışı İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	18
Tablo 17 : Çocuğun Sosyal Gelişimi İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	18
Tablo 18 : “Çocuk” Kavramı İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	19
Tablo 19 : Çocuğun Annesine En Çok İhtiyaç Duyduğu Dönem İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	20
Tablo 20 : Anneden Yoksun Olma İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	21
Tablo 21 : Çocuklar Arasında Ayırım İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	22
Tablo 22 : Çocuğun Arkadaşlarını Tanıma İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	22
Tablo 23 : Kocanın Kadının Çalışmasına Bakışı İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	23
Tablo 24 : İşyerindeki Problemi Eşle Paylaşma İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	23
Tablo 25 :Eş İle Fikir Alışverişi Yapılan Durumlar İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	24
25-1 : Çocukların Eğitim-Öğretimi Hususunda.....	24

25-2 : Ev İşlerinde.....	24
25-3 : Hafta Sonunu Değerlendirmede.....	25
25-4 : Bilimsel Konularda.....	25
25-5 : Alışverişte.....	25
25-6 : İşimle İlgili Hususlarda.....	26
Tablo 26 : Eş İle Yaşanan Problemlerin Aile İçi İlişkilere Yansıması İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	26
Tablo 27 : Eş İle Görev Paylaşımı İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	27
Tablo 28 : Eş İle Görev Paylaşımı Yapılan Konular İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	27
28-1 : Çocukların Eğitimi Konusunda.....	27
28-2 : Ev İşlerinde.....	28
28-3 : Akraba Ziyaretinde.....	28
28-4 : Alışverişte.....	28
Tablo 29 : Birlikte TV Seyrederken Program Seçimi İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	29
Tablo 30 : Birlikte Sinema Veya Tiyatroya Gitme İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	29
Tablo 31 : Eşin Özel Günlerini Hatırlama İle İlgili Cevapların Meslek Durumlarına Göre dağılımı.....	30
Tablo 32 : Eş İle Aynı Partiye Oy Verme İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	31
Tablo 33 : Birlikte Çıkılan Alışverişte Ödeme Yapma İle Cevapların Dağılımı.....	32
Tablo 34 : Maaşı Tüketme Hususunda Eşin Tavrı İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	32
Tablo 35 : Ebeveynin Kadının Çalışmasına Bakışı İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	33
Tablo 36 : Kadını Çalışmaya İten Sebepler İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	33
Tablo 37 : İşyerinde Karşılaşılan Problemler İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	34
Tablo 38 : Ailenin Maddi Gelirini Karşılama İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	34
Tablo 39 : Maaşı Tüketme İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	35
39-1 : Kendi Özel İhtiyaçlarım İçin harcarım.....	35
39-2 : Evim İçin Harcarım.....	35
39-3 : Çocuklarım İçin Harcarım.....	36
39-4 : Eşim İçin Harcarım.....	36
Tablo 40 : İşyerinde Yaşanan Problemlerin Aile İçi İlişkilere Yansıması İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	37
40-1 : Amirlerimle Yaşadığım Problemler.....	37

40-2 : İşimin Yoğunluğundan Kaynaklanan Sorunlar.....	37
40-3 : Ulaşım Problemi.....	37
40-4 : İş arkadaşlarımla İlgili Meseleler.....	38
Tablo 41 : Annenin En Çok Vakit Ayırdığı Şeyler İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	38
41-1 : Çocuklarıma.....	38
41-2 : Ev İşlerine.....	39
41-3 : Eşime.....	39
41-4: Kendime.....	39
41-5: İşime.....	40
Tablo 42 : Her Türlü Maddi İmkana Sahip Olunduğu Halde Annenin Çalışma Durumu İle İlgili Cevapların Dağılımı.....	40

ÖZET

Kadının iş hayatına girmesi pek çok problemi de beraberinde getirmiştir. “Çalışan Annenin Aile İçi Problemleri” konulu bu araştırmamızda iş hayatının anneye yüklediği problemlerin, aile içi ilişkilere nasıl yansıdığını incelemeye çalıştık.

Araştırmamızın amacı; annenin çalışması konusunda önemli hususun, annenin eğitilmiş ve bilinçli olması halinde aile içi ilişkilerde dengeyi sağlayabileceğini bununla beraber yaşanan problemleri en aza indirgeyebileceğini ortaya koymaktır.

Çalışmamızı İzmit, Eskişehir ve Adapazarı illerindeki çeşitli yaş ve meslek grupları üzerinde anket tekniğini kullanarak gerçekleştirdik.

Elde ettiğimiz bulguları ; Örneklem ile ilgili bulgular, Çalışan annenin ailede yaşadığı problemlerle ilgili bulgular olmak üzere iki kısımda değerlendirdik.

Çalışan annenin ailede yaşadığı problemlerle ilgili bulguları ise ; Çalışan anne – Çocuk ilişkisi, Çalışan anne – Eş ilişkisi, Çalışan anne–Yakın çevre ilişkisi şeklinde inceledik.

Araştırmamızın neticesinde çalışan annenin eşine, evine ve çocuklarına vakit ayırmasının, onun öğrenim durumu ve mesleği ile ilişkili olduğu sonucuna ulaştık.

Ayrıca annenin eğitim durumunun anne – çocuk ilişkisinde son derece önemli olduğunu ve bilinçli bir çalışan annenin çocuğunun, onun iş hayatından en alt düzeyde etkilendiğini gördük.

SUMMARY

Women have bought a lot of problems with in, by getting into a bussines world. We have try to investigate about “The family problems of working women” and how the family relationship was effected.

The aim of our investigation;is to lay out the important principles for becoming a women who have their education and conscious to be in bussines as a mother.

We have studied in İzmit, Eskişehir and Adapazarı cities and used the technigues of survey and worked with different ages, jobs on the bussines women.

What we have found from the experiment is that, the audits theirselves and the audits problem in their family.

Studied on the data of the working mother problems. The relation ship with mother – chiid, mother – husband, mother and the environment.

The result of the investigation has showed us that a working woman. Who shores their time with her husband, her child. Belongsto their education and the relation ship with her job.

The situation of a educational mother the relationship with her children also very important and conscious working mother’s children are less effected.

GİRİŞ

1.Araştırmanın Konusu Ve Amacı

Kadın denilince akla gelen ilk şey kutsal bir görev olan annelik mesleğidir. Ülkemizde son yıllarda çok büyük hız kazanan sosyal değişme aile içinde kadının yeri ve annelik rolünü de etkilemiş, geleneksel Türk ailesinin yeri ve konumunu değiştirmiştir. [Dodurgalı,1998: 79]

Ailede anne ve babaların çocuklarına istenilen davranış ve alışkanlıkları kazandırabilmeleri, kendi kendini denetleyen duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen bir birey olmalarını sağlayabilmeleri, öncelikle onları tanımaları ve onlarla sağlıklı bir iletişim kurmalarıyla mümkündür. [Yavuzer,1997: 115] Bu da onlara gerekli zamanı ayırmak ve gereken ilgiyi göstermekle sağlanır.

Aile içindeki huzur ve mutluluğun devamı ise eşler arasında sevgi, saygı ve anlayış prensibine bağlı kalınarak devam eden iyi bir ilişkiye bağlıdır. Kadının çalışma hayatına girmesi aile içi dengeyi sarsmaya başladığı gibi pek çok problemi de beraberinde getirmektedir.

“Çalışan Annenin Aile İçindeki Problemleri” konulu bu araştırmamızda çalışan annenin aile içinde çocuğuyla,eşiyle ve yakın çevresiyle olan ilişkilerindeki problemleri üzerinde durulmakta, annenin eğitim seviyesinin aile içi ilişkilerine yansımaları incelenmekte, ayrıca aile dışında yaşadığı işi ile ilgili dış problemlere de değinilmektedir.

Araştırmamızın genel amacı; annenin çalışması konusunda önemli olan hususun annenin eğitilmiş ve bilinçli olması halinde aile içi ilişkilerde dengeyi sağlayabileceğini, bununla beraber yaşanan problemleri en aza indirgeyebileceğini ortaya koymaktır.

Herhangi bir araştırmanın kapsamına giren obje ve bireylerin tamamı o araştırmanın evrenini meydana getirmektedir. [Kaptan,1989:249] Araştırmamızın evrenini Kocaeli, Sakarya, Eskişehir şehirlerinde yaşayan değişik yaş gruplarından kişiler oluşturmaktadır. Anket formlarının yarıya yakını Kocaeli’nde uygulanmıştır.

Araştırmaya katılanlarda çeşitliliğin mümkün olabilmesi için değişik yaş gruplarında bulunan memur, işçi, özel sektör, serbest meslek kesimlerinden kişiler tesadüfi yöntemle seçilmişlerdir. Değişik meslek gruplarından kültür seviyeleri ve sosyo-ekonomik seviyeleri farklı olan çalışan anneler üzerinde anket uygulanmıştır.

2. Araştırmanın Varsayımları

Kadının çalışması söz konusu olduğunda akla ilk gelen şey bunun beraberinde getirdiği problemler olmuştur. Özellikle çalışan kadın anne ise öncelikle bu kişinin evine, eşine, ve çocuğuna yeterli zamanı ayıramadığından, klasik ev hanımının fonksiyonlarını yerine getiremediğinden bahsedilir. Oysa bu söylemler çalışan annenin mesleği, öğrenim durumu...vb. gibi faktörlerle doğru orantılıdır.

Bu konuda yapılan araştırmalara baktığımızda ekonomik zorunluluk nedeniyle çalışan annelerin koşulları güç de olsa iş hayatlarını devam ettirmek için zorlandıklarını, çalışmak zorunda olmayan annelerin ise aile düzenlerini bozan bir güçlük, annelik görevlerini aksatan bir zorluk ile karşılaştıklarında iş hayatını ya belirli bir süre için terk ettiklerini yada tamamen işten vazgeçtiklerini görmekteyiz. [Razon,1997:225]

Araştırmanın varsayımlarını şöyle sıralayabiliriz:

- 1-Annelikte önemli olan çocukla geçirilen sürenin uzunluğu değil, daha önemlisi ilişkinin niteliği ve sürekliliğidir. Bu sebeple çalışan annenin bu konuda bilinçli olması ile çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi ile ilgilenmesi arasında pozitif bir ilişki vardır.
- 2-Çalışan annenin mesleği ile, annenin evine, eşine ve çocuklarına ayırdığı zaman arasında pozitif bir ilişki vardır.
- 3-Çalışan annenin öğrenim durumu ile, annenin evine, eşine ve çocuklarına ayırdığı zaman arasında pozitif bir ilişki vardır.

3. Araştırmada Kullanılan Metot Ve Teknikler

Araştırmamızda bilgi toplamak amacıyla kullandığımız temel teknik anket tekniğidir. Anket, din psikolojisi araştırmalarında belli dini yaşayışları incelemek gayesiyle belirlenmiş çok sayıda kişiye uygulanmak üzere sistemli bir şekilde hazırlanmış sorular demetinden oluşmaktadır. [Yavuz,1986:174] Din Psikolojisi araştırmalarında sıkça kullanılıyor olması bu tekniği tercih etmemizdeki en önemli sebeptir. Ayrıca anket tekniğinin yanı sıra zaman zaman gözlem ve mülakat teknikleri de kullanılmıştır. Çalışan annelerden bazıları ile bizzat görüşülmüş, yaşadıkları problemler kendilerinden dinlenmiştir..Anketin hazırlanması safhasında konu ile ilgili literatür taranarak sorular oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu önce 20 kişilik pilot bir gruba uygulanmış ve bu kişilerden anket formunun sonunda ayrılan kısma görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Bu doğrultuda soru kağıdındaki eksiklikler giderilmiş, hatalar düzeltilmiş ve anket formuna son şekli verilmiştir.

Anket soruları çoktan seçmeli hazırlanmış ve bazı soruların son şıkkı “diğer” şeklinde düzenlenerek ankete katılanların durumlarını rahatça ifade edebilmelerine imkan sağlanmıştır. Bazı sorularda ise birden çok tercih hakkı verilmiş, fakat ankete katılanlardan tercihlerini önem derecesine göre sıralamaları istenmiştir. Bazı sorular da açık uçlu olmakla birlikte verilen cevaplar değerlendirilerek gruplandırmaya gidilmiştir. Anket soruları en son şekli ile 230 adet basılmış ve uygulanmıştır. Uygulama sonrası anket formları titizlikle incelenmiş, kullanılmayacak durumda olan, cevapları çelişkili olan anketler değerlendirme dışı tutulmuş ve sonuçta 200 kişinin anketi değerlendirmeye alınmıştır. Toplanan verilerin işlenmesi ve istatistik analizler için ise SPSS programı kullanılmıştır. Geçerli kabul edilen anket formlarında bulunan cevaplar anahtar tablo haline getirilerek sonuçlar tarafımızdan tespit edilmiş ve yüzdeleri alınmıştır.

1. AİLE YAPISI VE ANNENİN FONKSİYONU

1.1. Aile Yapısı

İnsanın tabii olarak içinde yaşama ihtiyacı duyduğu ilk topluluk ailedir. Sosyal bir varlık olan ve sosyalitesini insanlarla bir arada yaşayarak gerçekleştiren insan, toplumun en küçük birimi ve temel taşı olan ailede hayata gözlerini açar.

Aile yapılarını geleneksel “Büyük Aile” ve çağdaş “Çekirdek Aile” olarak sınıflamak çok bilinen bir yoldur, ancak bu sınıflama biçiminin günümüzdeki aile yapılarını tam anlamıyla yansıttığı söylenemez. Günümüzdeki aileler ana, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek birimler halinde gözükseler bile büyük aile ile bağlarını çeşitli biçimlerde sürdürmektedirler. [Onur,2000:136]

Aile “En küçük toplumsal kurum” diye tanımlanır. Bu kurumun yasalarla saptanan görevleri yanında geleneklerle belirlenen birçok başka işlevi vardır. Aile içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak onun özelliklerini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, inançlarını kısacası kültürünü yansıtır.

Görevleri yönünden aileye üç değişik açıdan bakılabilir:

- 1- Aile her şeyden önce eşlerin duygusal ve cinsel gereksinimlerini karşılayan yasal bir birliktir.
- 2- Aile ortak amaçları, çıkarları, inançları, kuralları olan bir insan kümesidir.
- 3- Aile çocukların beslenip bakıldığı ve eğitildiği bir ortamdır.
[Yörükoğlu,2000:125]

Anne-baba için çocuk her şey demektir. Anne babanın çocuklarına sevgisi karşılıksız değildir, çocuk da anne babasını çok sever. Aile ortamı oldukça duygu yüklü bir ortamdır . [Akdeniz,1982:66]

Toplumun en küçük birimi olan aile şekli ve hacmi ne olursa olsun her toplumda bulunmaktadır. Aile çocuğa toplum içerisinde kimlik kazandırmada, çocuğun yetiştirilmesinde ve sosyalleşmesinde büyük önem taşımaktadır. Çocuğun hem ruhen, hem bedenen gelişmesi için en iyi ortam aile ortamıdır. Çocuk hissettiği sevgi, şefkat ve ilgiyi ancak aile yuvasında bulabilir. [Canan, 1979:380]

Çocuğun yetiştiği ailenin yapısı, genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir. [Yavuzer,1982:135]

Çağımızda toplumlardaki hızlı değişmeye karşın aile yapısında da önemli değişimler olmaya başlamıştır. Her şeyden önce kentleşme ve sanayileşme aileleri küçültmüş, geniş aile yerini çekirdek aileye bırakmıştır. Ayrıca kadınların eğitim düzeylerinin yükselmesi çalışan anne sayısında hızlı artışa yol açmıştır. Bunun sonucu olarak da aile içinde annenin söz hakkı ve etkinliği artmıştır.

1.2. Annenin Fonksiyonu

Kadının toplum içindeki yeri ne kadar değişirse değişsin veya ne olursa olsun, bütün bunlar onun bir eş ve bir anne oluşunu hiçbir zaman ikinci plana atmamıştır. O daima her işin önünde ve üstünde anne olmayı benimsemiştir. [Dodurgalı,1998:77]

Evlenmenin temel gayesi ve insana sağladığı asıl faydası evlat yetiştirmektir. [Gazali,1975:67]

Çocuğun sevgi ve şefkat ihtiyacını ilk karşılayan aile bireyi annedir, annenin verdiği sevgi devamlı ve sınırsız bir sevgidir. Bu sevginin niteliği ve niceliği çocuğun tüm yaşamını etkiler.

Şefkat görerek, sevildiğini ve istendiğini hissederek büyüyen çocuk mutlu olur. Çevresi ile iyi ilişkiler kurar. Sevgi ve şefkatten yoksun büyüyen çocuğun ise uyum ve davranış bozukluğu göstermesi olasıdır. [Razon,1997:232]

Ruh sağlığının temelinde bebeklik ve çocukluk dönemlerinde özellikle anne ile kurulacak sıcak sevgi ve yakın ilişkiler yer almaktadır. Yapılan araştırmalar çocuğun hastalığı, iştah durumu.....vb. gibi tıpla ilgili konularda bile annenin tabii sezgisi ile tecrübeli kişilerden daha isabetli karar verdiğini göstermektedir. Çünkü bir anne çocuğunu hiç kimsenin bilemeyeceği kadar iyi tanır. [Doğramacı,1976:12]

Anneler çocukların bakımını üstlendikleri gibi onlarla daha fazla konuşmakta ve daha sakin bir etkileşime girmektedirler. Babaların ise daha çok çocuklarıyla fiziksel boğuşma davranışına girdikleri ve daha çok oyun oynadıkları gözlenmiştir. [Davaslıgil,1997:17]

Çocuğun yetiştirilmesi konusunda babaya düşen asıl görev bu konuda annenin eğitilmesi ve yetiştirilmesidir. Çocuğun eğitimini fiilen gerçekleştiren ise annedir. Bu konuda annenin yeri ve konumu çok önemlidir. Uygulama büyük çapta anne tarafından yapılmakta ve yürütülmektedir.

Annenin çocuğun bakımı ve eğitimi için vazgeçilmezliği, çocukla annenin çeşitli sebeplerle meşgul olamaması halinde ortaya çıkan durumları anlatmak üzere eğitime “Anne Yoksunluğu” kavramı getirilmiştir. Annenin çocuğun hayatından çekilmesi, çocuğun tüm dünya ile ilişkisini kesmesine ve küsmesine sebep olmaktadır. [Dodurgalı,1998:84]

Anneden yoksun olma, çeşitli düzeylerde davranış bozukluklarının nedenidir. Örneğin “kısmi yoksunluk” beraberinde endişe, aşırı sevgi gereksinimi, güçlü bir intikam duygusu ve bunlardan doğan; suçluluk davranışı bunalımını getirebilir. İç dünyasındaki zorlukları bu tür tepkilerle yanıtlayan çocuğun sinir sisteminde bozukluklar, davranış ve karakter yapısında dengesizlikler görülebilir. [Yavuzer,1982;147]

Çocuk tüm bu nedenlerden dolayı anne-babaya özellikle anneye ihtiyaç hisseder. Anne yoksunluğunda alınacak en iyi tedbir hemen bu boşluğu dolduracak birisinin bulunarak çocuğun ona yönelmesini sağlamaktır.

1.3. Aile İçi Problemlere Genel Bakış

Çalışan annenin aile içinde yaşadığı problemleri Anne-Çocuk İlişkisi, Anne-Eş İlişkisi, ve Anne-Yakın Çevre İlişkisi çerçevesinde inceleyebiliriz.

Çalışan kadın her şeyden önce bir anne olduğu için aslında her zaman tedirgindir. “Çocuğuma iyi bir anne olabiliyor muyum?” sorusunu kendi kendine her zaman sorar. Haksız da değildir. Bir yandan iş hayatı, öte yandan evi çekip çevirme sorumluluğu çalışan anneyi bunaltır. Bu arada yaşanan en büyük problem çocukları bırakacak iyi bir bakıcı bulma meselesidir. Yakında oturan bir anneanne veya babaanne yoksa annenin çalışması gerçek bir sorun haline gelir.

Bu gün ülkemizde çalışan annelere tanınan olanaklar çok yetersizdir. İş yerlerinde gündüz yuvalarının azlığı, doğum yapan anneye verilen izin kısalığı düşünülürse çalışan annenin tedirginliği daha iyi anlaşılır. [Yörükoğlu,2000:45]

Çalışan anne aynı zaman da bir eştir. Bu yüzden de eşine karşı bazı sorumlulukları vardır. Kadın çalıştığı için bu sorumlulukları yerine getirmede zorlanabilir ve bu noktada bazı problemler yaşanabilir. Kadının bu konuda eşinden beklentisi yeterli destek ve anlayıştır. Çünkü iyi bir ailenin temeli sevgi, saygı ve anlayış kadar eşler arası sağlam bir ilişkiye de dayanır.

Çalışan anne- yakın çevre ilişkisi de önemlidir. Anne eşinden olduğu kadar yakın çevresinden de destek görmek ister. Çevresi tarafından desteklenmeyen anne iş hayatında önemli sorunlar yaşayabilir. Çalışan annenin yakın çevresinin; anne babasının, akrabalarının da ondan beklentileri vardır. Çalışan anne imkanlarını zorlayıp onlara gerekli zamanı ayırmalı ve gereken ilgiyi göstermelidir.

2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE GENEL DEĞERLENDİRME

2.1. Örneklem İle İlgili Bulgular

2.1.1. Yaş Durumu

Tablo 1. Deneklerin Yaş Durumuyla İlgili Cevapların Dağılımı

yaşınız

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
20-30 arası	46	23,0
31-40 arası	98	49,0
41-50 arası	56	28,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlardan 20-30 arası yaş grubunda olanlar %23'ü, 31-40 arası yaş grubunda olanlar %49'u, 41-50 arası yaş grubunda olanlar %28'i oluşturmaktadır.

2.1.2. Meslek Ve Öğrenim Durumları

Tablo 2. Deneklerin Meslek Durumuyla İlgili Cevapların Dağılımı

mesleğiniz

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
memur	74	37,0
işçi	48	24,0
özel sektör	45	22,5
serbest meslek	33	16,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanların meslek durumu açısından %37'sini memur, %24'ünü işçi, %22.5'ini özel sektörde çalışan, %16.5'ini ise serbest olarak çalışanlar oluşturmaktadır.

Tablo 3. Deneklerin Öğrenim Durumuyla İlgili Cevapların Dağılımı

öğrenim durumunuz

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
11kokul	36	18,0
ortaokul	31	15,5
lise ve dengi	47	23,5
fakülte ve yüksekokul	86	43,0
Toplam	200	100,0

Tablo 3’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların öğrenim durumu açısından %19’unu ilkokul mezunları, %14.5’ini ortaokul mezunları, %23.5’ini lise ve dengi okul mezunları, %43’ünü de fakülte ve yüksekokul mezunları oluşturmaktadır.

2.1.3. Eşlerin Meslek Ve Öğrenim Durumları

Tablo 4. Eşlerin Meslek Durumlarıyla İlgili Cevapların Dağılımı

eşinizin mesleği		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
memur	63	31,5
işçi	58	29,0
özel sektör	30	15,0
serbest meslek	39	19,5
işsiz	10	5,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılan bayanların eşlerinin meslek durumları açısından %31.5’ini memur, %29’unu işçi, %15’ini özel sektör çalışanı, %19.5’ini serbest meslek sahibi,%5’ini ise işsiz kesimi oluşturmaktadır.

Tablo 5. Eşlerin Öğrenim Durumlarıyla İlgili Cevapların Dağılımı

eşinizin öğrenim durumu		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
ilkokul	26	13,0
ortaokul	31	15,5
lise ve dengi	58	29,0
fakülte ve yüksekokul	85	42,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılan bayanların eşlerinin öğrenim durumları açısından %13’ünü ilkokul mezunu, %15.5’ini ortaokul mezunu, %29’unu lise ve dengi okul mezunu, %42.5’ini fakülte ve yüksek okul mezunu oluşturmaktadır.

2.1.4. Sosyo-Ekonomik Düzey Ve Aylık Gelir Durumu

Tablo 6. Deneklerin Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle İlgili Cevapların Dağılımı

Ailenizin sosyo ekonomik durumu

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdellik
fakir	11	5,5
orta halli	128	64,0
ortanın üstü	57	28,5
zengin	4	2,0
Toplam	200	100,0

Tablo 6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılanların %64’ü sosyo- ekonomik düzey açısından orta halli grubuna girmekte,%28.5’ini ortanın üstü olanlar oluşturmaktadır. %5.5’i fakir iken, %2’si de zengin olduklarını ifade etmektedir.

Tablo 7. Deneklerin Aylık Gelir Durumuyla İlgili Cevapların Dağılımı

aylık geliriniz nedir

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdellik
100-200 milyon	17	8,5
201-300 milyon	60	30,0
301-400 milyon	76	38,0
400 milyon üzeri	47	23,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanların %8.5’i 100-200 milyon arası, %30’u 201-300 milyon arası, %38’i 301-400 milyon arası, %23’ü 400 milyon üzeri aylık gelirlerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

2.1.5. Evlilik Durumu Ve Çocuk Sayısı

Tablo 8. Deneklerin Evlilik Durumu İle İlgili Cevapların Dağılımı

kaç yıllık evlisiniz

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdellik
1-10 yıl	41	20,5
11-20 yıl	116	58,0
21-30 yıl	41	20,5
31-40 yıl	2	1,0
Toplam	200	100,0

Tablo 8’de da görüldüğü gibi araştırmaya katılanların %20.5’i 1-10 yıl arası, %58’i 11-20 yıl arası, %20.5’i 21-30 yıl arası, %1’i ise 31-40 yıl arası evli olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9. Deneklerin Çocuk Sayısı İle İlgili Cevapların Dağılımı

kaç çocuğunuz var?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
bir	50	25,0
iki	95	47,5
üç	49	24,5
dört	5	2,5
beş	1	,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlardan %25'i bir, %47.5'i iki, %24.5'i üç, %2.5'i dört, %0.5'i de beş çocuğunun olduğunu belirtmiştir. Görüldüğü gibi anketi cevaplayanların büyük bir kısmı iki çocuğunun olduğunu ifade etmiştir.

2.1.6. Çalışma Ve Oturma Durumu

Tablo 10. Deneklerin Çalışma Durumu İle İlgili Cevapların Dağılımı

kaç yıldır çalışıyorsunuz

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
1-7 yıl	36	18,0
8-15 yıl	101	50,5
16-23 yıl	52	26,0
24 yıl ve üzeri	11	5,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlardan %18'i 1-7 yıl arası, %50.5'i 8-15 yıl arası, %26'sı 16-23 yıl arası, %5.5'i de 24 yıl ve üzeri çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 11. Deneklerin Oturma Durumu İle İlgili Cevapların Dağılımı

kimlerle beraber oturuyorsunuz?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
eşimle	5	2,5
eşim ve çocuklarımla	148	74,0
eşim, çocuklarım ve kendi ailemle	15	7,5
eşim, çocuklarım ve eşimin ailesiyle	28	14,0
diğer	4	2,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlara “Kimlerle beraber oturuyorsunuz?” sorusu sorulmaktadır. Anketi cevaplayanların %2.5’i “Eşimle” şikkını seçerken, %74’ü “Eşim ve çocuklarımla” şikkını, %7.5’i “Eşim, çocuklarım ve kendi ailemle” şikkını, %14’ü “Eşim, çocuklarım ve eşimin ailesiyle” şikkını işaretlemiştir. %2’lik bir kesim ise “Diğer” seçeneğini seçmeyi uygun görmüştür.

2.2. Çalışan Annenin Ailede Yaşadığı Problemlerle İlgili Bulgular

2.2.1. Çalışan Anne – Çocuk İlişkisi İle İlgili Bulgular

2.2.1.1. Çocukların Bakımı

Tablo 12. Çocukların Bakımı İle İlgili Cevapların Dağılımı

siz çalışırken çocuklarınıza kim bakıyor?

	Deneklerin Sayısı	Geçerli Yüzdeler
kreşe veriyorum	22	11,0
ücretli bakıcı	28	14,0
anneanne veya babaanne	79	39,5
bir yakınım	10	5,0
okula gidiyor	61	30,5
Toplam	200	100,0

Tablo 12’de görüldüğü gibi ankete katılanlara “Siz çalışırken çocuklarınıza kim bakıyor?” sorusu sorulmaktadır. %11’i kreşe veriyorum derken %14’ü ücretli bakıcı tuttuğunu belirtmiştir. %39.5’i çocuklarına anneanne veya babaannenin baktığını ifade ederken %30.5’i çocuklarının okula gittiğini belirtmiştir. %5’lik bir kesim ise “bir yakınım” şikkını tercih etmiştir.

Bu oranlar göstermektedir ki araştırmaya katılan çalışan annelerin büyük çoğunluğu şartların elverdiği ölçüde çocuklarını anneanneye veya babaanneye bırakmayı tercih etmektedir. Bu tercih kısmî olarak anneden yoksun olan çocuklar için, duygusal anlamda anneye en yakın olan kişilerin seçilmiş olması açısından güzel bir gelişmedir. Çocuk kendisini seven birisi tarafından bakılmakta sevgi, şefkat ve ilgiden yoksun kalmamaktadır. Ancak bu çözüm biçiminde çoğunlukla ortaya çıkan bir sorun vardır ki; o da büyükannenin çocuğu şımartması veya anne ile büyükannenin eğitim ve disiplin anlayışlarının farklı olmasıdır. [Razon,1997:228]

2.2..1.2. Çocuklara Yeterince Zaman Ayırabilme

Tablo 13. Çocuklara Yeterince Zaman Ayırabilme İle İlgili Cevapların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

öğrenim durumunuz * çocuklarınıza yeterince zaman ayırıp onlarla ilgilenebiliyor musunuz? Crosstabulation

		çocuklarınıza yeterince zaman ayırıp onlarla ilgilenebiliyor musunuz?			Toplam
		hiç ilgilene miyorum	çok az ilgilenebiliyorum	gerekli zamanı ayırabiliyorum	
öğrenim durumunuz	ilkokul	24 66,7%	7 19,4%	5 13,9%	36 100,0%
	*öğrenim Durumu **çocuklara zaman Ayırma	49,0%	15,2%	4,8%	18,0%
ortaokul		13 41,9%	13 41,9%	5 16,1%	31 100,0%
	*öğrenim Durumu **çocuklara zaman Ayırma	26,5%	28,3%	4,8%	15,5%
lise ve dengi		6 12,8%	17 36,2%	24 51,1%	47 100,0%
	*öğrenim Durumu **çocuklara zaman Ayırma	12,2%	37,0%	22,9%	23,5%
fakülte ve yüksekokul		6 7,0%	9 10,5%	71 82,6%	86 100,0%
	*öğrenim Durumu **çocuklara zaman Ayırma	12,2%	19,6%	67,6%	43,0%
Toplam		49 24,5%	46 23,0%	105 52,5%	200 100,0%
	*öğrenim Durumu **çocuklara zaman Ayırma	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-square Tests

	value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	90,695 ^a	6	,000

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,13.

$$X^2 = 90.695$$

$$P = ,000$$

Ki-kare analiz sonucuna göre %5 güven seviyesinde, çalışan annelerin öğrenim durumları ile çocuklarına yeterince zaman ayırabilmeleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 13’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanlara “Çocuklarınıza yeterince zaman ayırıp onlarla ilgileniyor musunuz?” sorusu sorulmaktadır. Araştırmamıza katılanların %24.5’i “Hiç ilgilenemiyorum” şikkını işaretlerken, %23’ü “Çok az ilgilene biliyorum” şikkını tercih etmiştir. %52.5’i ise “Gerekli zamanı ayırabildiklerini” ifade etmişlerdir.

Sorunun şıklarını ankete katılanların öğrenim durumlarına göre değerlendirdiğimiz de; şu oranlar ile karşılaşmaktayız:

“Hiç ilgilenemiyorum” şikkını seçenlerin %49’unu ilkokul mezunları, %26.5’ini ortaokul mezunları, %12.2’sini lise ve dengi okul mezunları oluştururken %12.2’sini de fakülte ve yüksek okul mezunları oluşturmaktadır.

“Çok az ilgilene biliyorum” şikkını tercih edenlerin %15.2’sini ilkokul mezunları, %28.3’ünü ortaokul mezunları, %37’sini lise ve dengi okul mezunları oluştururken %19.6’sını fakülte ve yüksek okul mezunları oluşturmaktadır.

“Gerekli zamanı ayırabiliyorum” şikkını tercih edenlerin ise %4.8’ini ilkokul mezunları, %4.8’ini ortaokul mezunları, %22.9’unu lise ve dengi okul mezunları oluştururken %67.6’sını fakülte ve yüksek okul mezunu oluşturmaktadır.

Bu oranlar bize çalışan annelerin öğrenim durumları ile çocuklarına ayırdıkları zaman arasında olumlu bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe çocuklara ayrılan zaman artmakta, anneler bu konuda daha bilinçli hale gelmektedirler.

Çalışan annelerle yaptığımız mülakatlar sonucunda da eğitim seviyesi yüksek olan annelerin çocukları söz konusu olduğunda daha hassas davranıp, onlara imkanlar nispetinde gerekli zamanı ayırabildikleri kanısına vardık.

Tablo 14. Çocuklara Yeterince Zaman Ayırabilme İle İlgili Cevapların Meslek Durumuna Göre Dağılımı

mesleğiniz * çocuklarınıza yeterince zaman ayırıp onlarla ilgilenbiliyor musunuz? Crosstabulation

		çocuklarınıza yeterince zaman ayırıp onlarla ilgilenbiliyor musunuz?			Toplam	
		hiç ilgilenmiyorum	çok az ilgilenbiliyorum	gerekli zamanı ayırabiliyorum		
mesleğiniz	memur	8 10,8%	10 13,5%	56 75,7%	74 100,0%	
	*Meslek ** çocuklara zaman ayırma	16,3%	21,7%	53,3%	37,0%	
işçi		25	14	9	48	
	*Meslek ** çocuklara zaman ayırma	52,1% 51,0%	29,2% 30,4%	18,8% 8,6%	100,0% 24,0%	
özel sektör		5	13	27	45	
	*Meslek ** çocuklara zaman ayırma	11,1% 10,2%	28,9% 28,3%	60,0% 25,7%	100,0% 22,5%	
serbest meslek		11	9	13	33	
	*Meslek ** çocuklara zaman ayırma	33,3% 22,4%	27,3% 19,6%	39,4% 12,4%	100,0% 16,5%	
Toplam		49	46	105	200	
		*Meslek ** çocuklara zaman ayırma	24,5% 100,0%	23,0% 100,0%	52,5% 100,0%	100,0% 100,0%

Chi-Square Tests

	value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	49,086 ^a	6	,000

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,59.

$$X^2 = 49.086^a$$

$$P = ,000$$

Ki-Kare analiz sonucuna göre %5 güven seviyesinde meslek durumu ile çocuklara yeterince zaman ayırabilme arasında anlamlı bir fark vardır. Yani annelerin çalıştıkları meslek gruplarına göre çocuklarına zaman ayırma oranları farklıdır.

Tablo 14'de görüldüğü gibi “Çocuklarınıza yeterince zaman ayırıp onlarla ilgilenabiliyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların, araştırmaya katılanların meslek durumuna göre dağılımı şöyledir:

“Hiç ilgilenemiyorum” şikkını seçenlerin % 16.3'ünü memur kesimi oluştururken, %51'ini işçi, % 10.2'sini özel sektör, %22.4'ünü de serbest meslek grubu oluşturmaktadır.

“Çok az ilgilenebiliyorum” şikkını tercih edenlerin %21.7'sini memur kesimi oluştururken, %30.4'ünü işçi, %28.3'ünü özel sektör, %19.6'sını da serbest meslek grubu oluşturmaktadır.

“Gerekli zamanı ayırabiliyorum” şikkını seçenlerin %53.3'ünü memur, %8.6'sını işçi, %25.7'sini özel sektör, %12.4'ünü serbest meslek grubu oluşturmaktadır.

Cevapların yüzdelerik dağılımlarına baktığımızda çocuklarına gerekli zamanı ayırabildiklerini ifade edenlerin yarısından fazlasını memur kesimi oluştururken onu sırasıyla özel sektör, serbest meslek ve işçi grubu takip etmektedir. Bu oranlar bize farklı meslek grupları arasındaki iş yoğunluğunun çocuklara yeterli zamanı ayırabilmeyi etkilediğini göstermektedir.

2.2.1.3. Çocuğun Fiziki Gelişimi Kadar Ruhsal Gelişimiyle de İlgilenme

Tablo 15. Çocuğun Fiziki Gelişimi Kadar Ruhsal Gelişimiyle de İlgilenme İle İlgili Cevapların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

öğrenim durumunuz * çocuğunuzun fiziki gelişimi kadar ruhsal gelişimiyle ilgileneniyormusunuz? Crosstabulation

		çocuğunuzun fiziki gelişimi kadar ruhsal gelişimiyle ilgileneniyormusunuz?			Toplam
		hiç ilgilenmiyorum	çok az ilgileniyorum	yeterince ilgileneniyorum	
öğrenim durumunuz	ilkokul	24 66,7%	6 16,7%	6 16,7%	36 100,0%
	*Öğrenim Durumu				
	**Çocuğun Fiziki Gelişimi Kadar Ruhsal Gelişimiyle de İlgilenme	45,3%	10,5%	6,7%	18,0%
	ortaokul	11 35,5%	9 29,0%	11 35,5%	31 100,0%
	*Öğrenim Durumu				
	**Çocuğun Fiziki Gelişimi Kadar Ruhsal Gelişimiyle de İlgilenme	20,8%	15,8%	12,2%	15,5%
	lise ve dengi	10 21,3%	24 51,1%	13 27,7%	47 100,0%
	*Öğrenim Durumu				
	**Çocuğun Fiziki Gelişimi Kadar Ruhsal Gelişimiyle de İlgilenme	18,9%	42,1%	14,4%	23,5%
	fakülte ve yüksekokul	8 9,3%	18 20,9%	60 69,8%	86 100,0%
	*Öğrenim Durumu				
	**Çocuğun Fiziki Gelişimi Kadar Ruhsal Gelişimiyle de İlgilenme	15,1%	31,6%	66,7%	43,0%
Toplam		53 26,5%	57 28,5%	90 45,0%	200 100,0%
	*Öğrenim Durumu				
	**Çocuğun Fiziki Gelişimi Kadar Ruhsal Gelişimiyle de İlgilenme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	66,751 ^a	6	,000

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,22.

$$X^2 = 66.751^a \quad P = ,000$$

Ki-Kare analiz sonucuna göre %5 güven seviyesinde öğrenim durumu ile çocukların fiziki gelişimi kadar ruhsal gelişimiyle de ilgilenme arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 15’de görüldüğü üzere araştırmaya katılanlara “Çocuğunuzun fiziki gelişimi kadar ruhsal gelişimiyle de ilgileniliyor musunuz?” sorusu sorulmaktadır. Araştırmaya katılanların %26.5’i “Hiç ilgilenemiyorum” şikkını işaretlerken, %28.5’i “Çok az ilgileniliyor” şikkını tercih etmiştir. %45’lik bir kesim ise “Yeterince ilgilenebildiklerini” belirtmişlerdir.

Tercih edilen şıkları araştırmaya katılanların öğrenim durumlarına göre değerlendirdiğimizde şu oranları görmekteyiz:

“**Hiç ilgilenemiyorum**” şikkını seçenlerin %45.3’ünü ilkökul mezunları, %20.8’ini orta okul mezunları, %18.9’unu lise ve dengi okul mezunları, %15.1’ini ise fakülte ve yüksek okul mezunları oluşturmaktadır.

“**Çok az ilgileniliyor**” şikkını tercih edenlerin %10.5’ini ilkökul mezunları, %15.8’ini ortaokul mezunları, %42.1’ini lise ve dengi okul mezunları, %31.6’sını da fakülte ve yüksek okul mezunları oluşturmaktadır.

“**Yeterince ilgileniliyor**” seçeneğini tercih edenlerin ise %6.72’sini ilkökul mezunları, %12.2’sini ortaokul mezunları, %14.4’ünü lise ve dengi okul mezunları, %66.7’sini ise fakülte ve yüksek okul mezunları oluşturmaktadır.

Bu oranlar bize göstermektedir ki; eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların fiziki gelişimi kadar ruhsal gelişimiyle de ilgilenme oranı artmaktadır. Yani eğitim seviyesi ile çocukların ruhsal gelişimiyle ilgilenme arasında olumlu bir ilişki vardır. Böylece çocuklar için fiziki gelişim kadar önemli olan ruhsal gelişimde göz ardı edilmemektedir.

2.2.1.4. Çocuğun Annenin Çalışmasına Bakışı

Tablo 16. Çocuğun Annenin Çalışmasına Bakışı İle İlgili Cevapların Dağılımı

çocuğunuz çalışmanızı nasıl karşılıyor?		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
işe gitmemi istemiyor	71	35,5
aralıklarla işe gitmemi istiyor	57	28,5
işe gitmeme karışmıyor	29	14,5
işe gitmeme olumlu bakıyor	43	21,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılan çalışan annelere “Çocuğunuz çalışmanızı nasıl karşılıyor?” sorusu sorulmaktadır. Araştırmaya katılanların %35.5’i “ işe gitmemi istemiyor” şikkını seçerken, %28.5’i “aralıklarla işe gitmemi istiyor” seçeneğini tercih etmiştir. %14.5’lik bir kesim “işe gitmeme karışmıyor” şikkını işaretlerken, %21.5’lik bir kesim de “işe gitmeme olumlu bakıyor” seçeneğini tercih etmiştir. Bu oranlar bize çocukların annelerinin çalışmalarını nasıl karşıladıklarını göstermektedir. Çocukların büyük bir kısmı annelerinin işe gitmesini istememektedir. Çocuk hangi yaşta olursa olsun en çok annesine ihtiyaç duymaktadır. En iyi bakıcı veya büyükanne bile asla annenin yerini dolduramaz. Bu noktada anneye düşen en önemli görev çalışmasının gerekliliğini çocuğa onun anlayacağı bir şekilde anlatmak ve onunla paylaştığı zamanları verimli bir biçimde geçirmek olacaktır.

2.2.1.5. Çocuğun Sosyal Gelişimi

Tablo 17. Çocuğun Sosyal Gelişimi İle İlgili Cevapların Dağılımı

çocuğun sosyal gelişiminden ne anlıyorsunuz?		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
çevresiyle iletişim kurabilme	81	42,4
kendi kendine yetebilme	44	23,0
toplumda aktif rol alma	42	22,0
çocuğun özgüvenini kazanması	24	12,6
Toplam	191	100,0

Tablo 17’de görüldüğü gibi “Çocuğun sosyal gelişiminden ne anlıyorsunuz?” sorusu üzerine ankete katılanların %42.4’ü “Çevresiyle iletişim kurabilme” seçeneğini, %23’ü “Kendi kendine yetebilme” seçeneğini, %22’si “Toplumda aktif rol alma” seneğini, %12.6’sı da “Çocuğun özgüvenini kazanması” şikkını tercih etmişlerdir. Bu oranlara göre ankete katılanların büyük bir kısmı “Çocuğun sosyal gelişiminden” onun, çevresiyle iletişim kurabilmesini anladıklarını ifade etmişlerdir.

2.2.1.6. “Çocuk” Kavramı

Tablo 18. “Çocuk” Kavramı İle İlgili Cevapların Dağılımı

"çocuk" kavramı sizin için ne ifade ediyor?		
	Denek sayısı	Geçerli Yüzdeler
dünyadaki en değerli varlık	38	19,5
mesuliyet, sorumluluk ve fedakarlık	39	20,0
hayatın anlamı, yaşam gayesi	30	15,4
sevgi, mutluluk, neşe kaynağı	36	18,5
ailenin vazgeçilmez bir parçası	26	13,3
geleceğin teminatı	26	13,3
Toplam	195	100,0

“Çocuk” kavramı sizin için ne ifade ediyor? sorusuna araştırmaya katılanların %19.5’i “dünyadaki en değerli varlık” şikkını, %20’si “Mesuliyet, sorumluluk ve fedakarlık” şikkını, %15.4’ü “Hayatın anlamı, yaşam gayesi” şikkını, %18.5’i “Sevgi, mutluluk, neşe kaynağı” seçeneğini, %13.3’ü “Ailenin vazgeçilmez bir parçası” seçeneğini, %13.3’ü de “Geleceğin teminatı” şikkını tercih ederek cevap vermiştir.

Bu oranlar içinde “Mesuliyet, sorumluluk ve fedakarlık” şikkını seçenler çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu da bize ankete katılanların büyük bir kısmının anne olma sorumluluğunu taşıdığını göstermektedir.

2.2.1.7. Çocuğun Annesine En Çok İhtiyaç Duyduğu Dönem

Tablo 19. Çocuğun Annesine En Çok İhtiyaç Duyduğu Dönem İle İlgili Cevapların Dağılımı

çocuğun en çok hangi dönemde annesine ihtiyacı vardır

		Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Araştırma-ya katılanlara	0-3 yaş arası	104	52,0
	3-6 yaş arası	55	27,5
	6-12 yaş arası	25	12,5
	12-18 yaş arası	16	8,0
	Toplam	200	100,0

“Çocuğun en çok hangi dönemde annesine ihtiyacı vardır?” sorusu sorulmaktadır. Araştırmaya katılanların %52’si “0-3 yaş arası” şikkını seçerken %27.5’i “3-6 yaş arası” şikkını seçmiştir. %12.52’i “6-12 yaş arası” şikkını tercih ederken %8’lik bir kesim ise “12-18” yaş arası seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 19’da görüldüğü gibi “0-3 yaş” şikkı en çok seçilen şikk olmuştur. Bu tercih uzmanların bu konuda söyledikleri ile doğru orantılıdır. Aslında yaşı kaç olursa olsun her çocuğun annesine ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın en şiddetli olduğu dönem, yaşamın ilk yıllarıdır, gelişimin en süratli olduğu bu ilk yılları sihirli yıllar olarak nitelendiren eğitimciler vardır. Bu dönemde çocuğun fizik bakımı kadar sevgi,özen ve ilgiye ihtiyacı vardır. Bu dönemde çocuğun yaşamında en etkili birey annedir.

Uzmanlara göre annenin çalışmasından en çok etkilenen çocuk, 0-3 yaş çocuğudur. Bu nedenle yedek bakım iyi ve devamlı da olsa, anne evde olduğu sürede çocuğunun bakım ve eğitiminde aktif rol almalıdır. [Razon,1997:230]

2.2.1.8. Anneden Yoksun Olma

Tablo 20. Anneden Yoksun Olma İle İlgili Cevapların Dağılımı

günlük yaşantıda "anneden yoksun olma" ifadesinden ne anlıyorsunuz?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
anneden ayrı kalma, anneye özlem	64	33,7
annenin sevgi ve şefkatinden mahrum kalma	47	24,7
çocuk için güven kaybı ve yalnızlık	23	12,1
annenin ilgisizliği, gerekli zamanı paylaşamama	39	20,5
annenin çocuğa yetmemesi	17	8,9
Toplam	190	100,0

Tablo 20’de görüldüğü gibi “Günlük yaşantıda Anneden Yoksun Olma ifadesinden ne anlıyorsunuz?” sorusuna ankete katılanların %33.7’si “Anneden ayrı kalma, anneye özlem” şikkını seçerek, %24.7’si “Annenin sevgi ve şefkatinden mahrum kalma” şikkını işaretleyerek, %12.1’i “Çocuk için güven kaybı ve yalnızlık” seçeneğini işaretleyerek, %20.5’i “Annenin ilgisizliği, gerekli zamanı çocukla paylaşamama” şikkını seçerek, %8.9’u “Annenin çocuğa yetmemesi” seçeneğini işaretleyerek cevap vermişlerdir. Aslında “Anneden Yoksunluk” geniş kapsamlı bir kavramdır. Genel anlamda kısmi ya da tüm yoksunluğu içeren bu kavram, annenin varlığına karşın, çocuğuna yeterince sevgi iletememesi durumunu da kapsar. [Yavuzer,2000:147] Yani önemli olan husus annenin çocukla beraber olmasından ziyade, onunla geçirdiği vaktin verimliliğidir

2.2.1.9. Çocuklar Arasında Ayırım

Tablo 21. Çocuklar Arasında Ayırım İle İlgili Cevapların Dağılımı

çocuklar arasında hangi konularda ayırım yapılabilir?		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
çocuğun kendine yetmediği durumlarda	40	20,4
sempatiklik ve sevimlilik hususunda	20	10,2
eğitim-öğretimde kendine yetmediği durumlarda	57	29,1
yaş seviyesine göre	56	28,6
çocuklar arasında ayırım yapılamaz	23	11,7
Toplam	196	100,0

“Çocuklar arasında hangi konularda ayırım yapılabilir?” sorusuna ankete katılanların %20.4’ü “Çocuğun kendine yetmediği durumlarda” şikkını seçerek, %10.2’si “Sempatiklik ve sevimlilik hususunda” şikkını işaretleyerek, %29.1’i “Eğitim-öğretimde kendine yetmediği durumlarda” seçeneğini işaretleyerek, %28.6’sı “Yaş seviyesine göre” şikkını seçerek cevap vermişlerdir. %11.7’si ise çocuklar arasında ayırım yapılamayacağını ifade etmişlerdir.

2.2.1.10. Çocuğun Arkadaşlarını Tanıma

Tablo 22. Çocuğun Arkadaşlarını Tanıma İle İlgili Cevapların Dağılımı

çocuğunuzun arkadaşlarını tanırmısınız?		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
hiç birini tanımam	3	1,5
bazısını tanım	111	55,8
hepsini tanım	85	42,7
Toplam	199	100,0

Araştırmaya katılanlara “Çocuğunuzun arkadaşlarını tanırmısınız?” sorusu sorulmaktadır. Anketi cevaplayanların %1.5’i “Hiç birini tanımam” şikkını işaretlerken, %55.8’i “Bazısını tanım” şikkını seçmiştir. %42.7’lik bir kesim ise “Hepsini tanım” seçeneğini tercih etmiştir. Görüldüğü gibi deneklerin yarısından fazlası çocuklarının arkadaşlarından bazılarını tanıdıklarını ifade etmişlerdir. Annenin çocuğunun arkadaşlarını tanıması, çocuğa gerekli zamanı ayırmanın yanında onun sosyal gelişimini takip etme açısından da önemlidir.

2.2.2. Çalışan Anne – Eş İlişkisi İle İlgili Bulgular

2.2.2.1. Kocanın Kadının Çalışmasına Bakışı

Tablo 23. Kocanın Kadının Çalışmasına Bakışı İle İlgili Cevapların Dağılımı

eşiniz çalışmanızı nasıl karşılıyor?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
çalışmamı istiyor	112	56,0
çalışmamı istemiyor	39	19,5
belli bir dönem için müsaade ediyor	46	23,0
karışmıyor	3	1,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlara “Eşiniz çalışmanızı nasıl karşılıyor?” sorusu sorulmaktadır. Araştırmaya katılanların %56’sı “Çalışmamı istiyor” şikkını, %19.5’i “Çalışmamı istemiyor” şikkını, %23’ü “Belli bir dönem için müsaade ediyor” şikkını, %1.5’i de “Karışmıyor” şikkını işaretleyerek cevap vermiştir. Bu oranlara göre araştırmaya katılanların yarısından fazlası çalışmalarının eşleri tarafından iyi karşılandığını belirterek eşlerinin, çalışmalarını istediklerini ifade etmişlerdir. Eşler de hanımlarının çalışmasını istediğine göre bu bize aile içi dengenin sağlandığını ve eşlerin hanımlarını desteklediğini göstermektedir.

2.2.2.2. İşyerindeki Problemi Eşle Paylaşma

Tablo 24. İşyerindeki Problemi Eşle Paylaşma İle İlgili Cevapların Dağılımı

işinizdeki problemleri eşinizle paylaşıyor musunuz?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
hiç paylaşmam	10	5,0
çok az paylaşırım	73	36,5
genelde paylaşırım	117	58,5
Toplam	200	100,0

“İşinizdeki problemleri eşinizle paylaşır mısınız?” sorusuna araştırmaya katılanların %5’i “Hiç paylaşmam” şikkını seçerek, %36.5’i “Çok az paylaşırım” şikkını seçerek, %58.5’i “Genelde paylaşırım” seçeneğini işaretleyerek cevap vermiştir.

2.2.2.3. Eş İle Fikir Alışverişi Yapılan Durumlar

Araştırmaya katılanlara “Eşinizle en çok hangi hususlarda fikir alış-verişi yaparsınız?” sorusu sorulmakta ve şıkları önem sırasına göre sıralamaları istenmektedir. Aşağıdaki tablolarda seçeneklerin önem sırasına göre tercih edilme oranları gösterilmektedir.

Tablo 25. Eş İle Fikir Alışverişi Yapılan Durumlar İle İlgili Cevapların Dağılımı

25- 1 Çocukların Eğitim-Öğretimi Hususunda

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci seçilen	113	56,8
İkinci seçilen	33	16,6
Üçüncü seçilen	37	18,6
Dördüncü seçilen	13	6,5
Beşinci seçilen	1	,5
Altıncı seçilen	2	1,0
Toplam	199	100,0

Araştırmaya katılanların %56.8’i “Çocukların eğitim-öğretimi hususunda” şikkını birinci tercih olarak, %16.6’sı ikinci tercih olarak, %18.6’sı ikinci tercih olarak, %6.5’i dördüncü tercih olarak, %0.5’i beşinci tercih olarak, %1’i ise altıncı tercih olarak seçmiştir.

25- 2 Ev İşlerinde

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci seçenek	29	14,6
İkinci seçenek	95	47,7
Üçüncü seçenek	32	16,1
Dördüncü seçenek	16	8,0
Beşinci seçenek	14	7,0
Altıncı seçenek	13	6,5
Toplam	199	100,0

“Ev İşlerinde” şikkını araştırmaya katılanların %14.6’sı birinci tercih olarak, %47.7’si ikinci tercih olarak, %16.1’i üçüncü tercih olarak, %8’i dördüncü tercih olarak, %7’i beşinci tercih olarak, %6.5’i altıncı tercih olarak seçmiştir.

25- 3 Hafta Sonunu Değerlendirmede

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
birinci seçenek	12	6,0
ikinci seçenek	9	4,5
üçüncü seçenek	65	32,7
dördüncü seçenek	59	29,6
beşinci seçenek	29	14,6
altıncı seçenek	25	12,6
Toplam	199	100,0

Araştırmaya katılanların %6'sı "Hafta Sonunu Değerlendirmede" şikkını birinci tercih olarak, %4.5'i ikinci tercih olarak, %32.7'si üçüncü tercih olarak, %29.6'sı dördüncü tercih olarak, %14.6'sı beşinci tercih olarak, %12.6'sı altıncı tercih olarak seçmiştir.

25- 4 Bilimsel Konularda

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
birinci seçilen	1	,5
ikinci seçilen	11	5,5
üçüncü seçilen	11	5,5
dördüncü seçilen	13	6,5
beşinci seçilen	66	33,2
altıncı seçilen	97	48,7
Toplam	199	100,0

"Bilimsel Konularda" şikkını, araştırmaya katılanların %0.5'i birinci tercih olarak, %5.5'i ikinci tercih olarak, %5.5'i üçüncü tercih olarak, %6.5'i dördüncü tercih olarak, %33.2'si beşinci tercih olarak, %48.7'si altıncı tercih olarak seçmiştir.

25- 5 Alış-Verişte

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
birinci seçilen	10	5,0
ikinci seçilen	30	15,1
üçüncü seçilen	22	11,1
dördüncü seçilen	32	16,1
beşinci seçilen	64	32,2
altıncı seçilen	41	20,6
Toplam	199	100,0

Araştırmaya katılanların %5'i "Alış-Verişte" şikkını birinci tercih olarak, %15.1'i ikinci tercih olarak, %11.1'i üçüncü tercih olarak, %16.1'i dördüncü tercih olarak, %32.2'si beşinci tercih olarak, %20.6'sı altıncı tercih olarak seçmiştir.

25- 6 İşimle İlgili Hususlarda

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
BİRİNCİ SEÇİLEN	33	16,6
İKİNCİ SEÇİLEN	21	10,6
ÜÇÜNCÜ SEÇİLEN	32	16,1
DÖRDÜNCÜ SEÇİLEN	66	33,2
BEŞİNCİ SEÇİLEN	26	13,1
ALTINCI SEÇİLEN	21	10,6
Toplam	199	100,0

“İşimle İlgili Hususlarda” şikkını araştırmaya katılanların %16.6’sı birinci tercih olarak, %10.6’sı ikinci tercih olarak, %16.1’i üçüncü tercih olarak, %33.2’si dördüncü tercih olarak, %13.1’i beşinci tercih olarak, %10.6’sı altıncı tercih olarak seçmiştir.

Genel olarak şıkların yüzdeler dağılımlarına baktığımızda önem sırasına göre şöyle bir sıralama yapabiliriz: “Çocukların eğitim-öğretimi hususunda” şikkı 56.8’lik bir oranla birinci tercih, “Ev işlerinde” şikkı %47.7’lik bir oranla ikinci tercih, “Hafta sonunu değerlendirmede” şikkı %32.7’lik bir oranla üçüncü tercih, “İşimle ilgili hususlarda” şikkı %33.2’lik bir oranla dördüncü tercih, “Alışverişte” şikkı %32.2’lik bir oranla beşinci tercih, “Bilimsel konularda” şikkı %48.7’lik bir oranla altıncı tercih olarak seçilmiştir.

2.2.2.4. Eş İle Yaşanan Problemlerin Aile İçi İlişkilere Yansıması

Tablo 26. Eş İle Yaşanan Problemlerin Aile İçi İlişkilere Yansımasıyla İlgili Cevapların Dağılımı

eşinizle olan probleminizi aile içi ilişkilerinize yansıtırmısınız?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Hiç yansıtılmam	51	25,5
arasıra yansıtırım	114	57,0
genelde yansıtırım	35	17,5
Toplam	200	100,0

“Eşinizle olan problemlerinizi aile içi ilişkilerinize yansıtır mısınız?” sorusuna ankete katılanların %25.5’i “Hiç yansıtılmam” şikkını seçerek, %57’si “Ara sıra yansıtırım” şikkını işaretleyerek, %17.5’i ise “Genelde yansıtırım” seçeneğini işaretleyerek cevap vermiştir. Tablo 23’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların yarısından fazlası eşyle olan problemleri aile içi ilişkilerine yansıtıklarını ifade etmişlerdir.

2.2.2.5. Eş İle Görev Paylaşımı

Tablo 27. Eş İle Görev Paylaşımı İle İlgili Cevapların Dağılımı

eşinizle görev paylaşımı yaparmısınız?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
evet	96	48,0
hayır	20	10,0
bazen	84	42,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlara “Eşinizle görev paylaşımı yapar mısınız?” sorusu sorulmaktadır. Araştırmaya katılanların %48’i “Evet” şikkını seçerken %10’u “Hayır” şikkını tercih etmiştir. %42’lik bir kesim ise “Bazen” seçeneğini işaretlemiştir. Yüzdeler dağılımına baktığımızda en büyük payı “evet” seçeneği alırken, onu “Bazen” seçeneği takip etmektedir. Bu da bize araştırmaya katılanların büyük bir kesiminin eşyle görev paylaşımı yaptığını göstermektedir.

Bu sorunun ardından araştırmaya katılanlara “Eğer görev paylaşımı yapıyorsanız, genelde hangi konuları içerir?” sorusu sorulmakta ve şıkları önem sırasına göre sıralamaları istenmektedir. Aşağıdaki tablolarda şıkların önem sırasına göre tercih edilme oranları gösterilmektedir.

Tablo 28. Eş İle Görev Paylaşımı Yapılan Konular İle İlgili Cevapların Dağılımı

28- 1 Çocukların Eğitimi Konusunda

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci tercih	84	46,7
İkinci tercih	59	32,8
Üçüncü tercih	32	17,8
Dördüncü tercih	5	2,8
Toplam	180	100,0

Araştırmaya katılanların %46.7’si “Çocukların eğitimi konusunda” şikkını birinci tercih olarak, %32.8’i ikinci tercih olarak, %17.8’i üçüncü tercih olarak, %2.8’i ise dördüncü tercih olarak seçmiştir.

28- 2 Ev işlerinde

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci tercih	54	30,0
İkinci tercih	78	43,3
Üçüncü tercih	30	16,7
Dördüncü tercih	18	10,0
Toplam	180	100,0

Araştırmaya katılanların%30'u "Ev işlerinde" şikkını birinci tercih olarak,%43.3'ü ikinci tercih olarak,%16.7'si üçüncü tercih olarak, %10'u ise dördüncü tercih olarak seçmiştir.

28- 3 Akraba Ziyaretlerinde

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci tercih	5	2,8
İkinci tercih	13	7,2
Üçüncü tercih	47	26,1
Dördüncü tercih	115	63,9
Toplam	180	100,0

"Akraba ziyaretinde" şikkını araştırmaya katılanların %2.8'ibirinci tercih olarak, %7.2'si ikinci tercih olarak, %26.1'i üçüncü tercih olarak, %23.4'ü de dördüncü tercih olarak seçmeyi uygun görmüştür.

28- 4 Alış-Verişte

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci tercih	37	20,4
İkinci tercih	30	16,6
Üçüncü tercih	72	39,8
Dördüncü tercih	42	23,2
Toplam	181	100,0

"Alış-verişte" şikkını araştırmaya katılanların %20.4'ü birinci tercih olarak, %16.6'sı ikinci tercih olarak, %39.8'i üçüncü tercih olarak, %23.2'si ise dördüncü tercih olarak seçmeyi uygun bulmuştur.

Genel olarak şıkların yüzdeler dağılımlarına baktığımızda önem sırasına göre şöyle bir sıralama yapabilmekteyiz: "Çocukların eğitimi konusunda" şikkı %46.7'lik bir oranla birinci tercih, "Ev işlerinde" şikkı %43.3'lük bir oranla ikinci tercih, "Alış-verişte" şikkı %39.8'lik bir oranla üçüncü tercih, "Akraba ziyaretinde" şikkı %63.9'luk bir oranla dördüncü tercih olarak seçilmiştir.

2.2.2.6. Birlikte TV Seyrederken Program Seçimi

Tablo 29. Birlikte TV Seyrederken Program Seçimi İle İlgili Cevapların Dağılımı

eşinizle tv seyrederken programı kim seçer?		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
eşim seçer	74	37,0
ben seçerim	21	10,5
birlikte karar veririz	105	52,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlara “Eşinizle TV seyrederken programı kim seçer?” sorusu sorulmaktadır. Anketi cevaplayanların %37’si “Eşim seçer” şıkkını tercih ederken, %10.5’i “Ben seçerim” şıkkını işaretlemiştir. %52.5’lik bir kesim ise birlikte karar verdiklerini ifade etmiştir.

2.2.2.7. Birlikte Sinema Veya Tiyatroya Gitme

Tablo 30. Birlikte Sinema Veya Tiyatroya Gitme İle İlgili Cevapların Dağılımı

eşinizle birlikte sinema veya tiyatroya gider misiniz?		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
hiç gitmeyiz	82	41,0
fırsat buldukça gideriz	85	42,5
genelde gideriz	33	16,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanların %41’i “Eşinizle birlikte sinema veya tiyatroya gider misiniz?” sorusuna “Hiç gitmeyiz” şıkkını seçerek, %42.5’i “Fırsat buldukça” şıkkını tercih ederek, %16.5’i ise “Genelde gideriz” seçeneğini işaretleyerek cevap vermişlerdir. Deneklerin yarısından fazlası “fırsat buldukça gideriz” ve “genelde gideriz” şıklarını seçerek, eşlerine zaman ayırıp birlikte sinema veya tiyatroya gittiklerini ifade etmişlerdir.

2.2.2.8. Eşin Özel Günlerini Hatırlama

Tablo 31. Eşin Özel Günlerini Hatırlama İle İlgili Cevapların Meslek Durumuna göre Dağılımı

mesleğiniz * eşinizin özel günlerini hatırladınız mı?
Crosstabulation

		eşinizin özel günlerini hatırladınız mı?			Toplam
		hiç unutmam	arasıra unutturum	işimin yoğunluğundan dolayı hep unutturum	
mesleğiniz	memur	49 66,2%	17 23,0%	8 10,8%	74 100,0%
	*Meslek **Eşin özel günlerini hatırlama	56,3%	32,7%	13,3%	37,2%
işçi		6 12,8%	10 21,3%	31 66,0%	47 100,0%
	*Meslek **Eşin özel günlerini hatırlama	6,9%	19,2%	51,7%	23,6%
özel sektör		25 55,6%	14 31,1%	6 13,3%	45 100,0%
	*Meslek **Eşin özel günlerini hatırlama	28,7%	26,9%	10,0%	22,6%
serbest meslek		7 21,2%	11 33,3%	15 45,5%	33 100,0%
	*Meslek **Eşin özel günlerini hatırlama	8,0%	21,2%	25,0%	16,6%
Toplam		87 43,7%	52 26,1%	60 30,2%	199 100,0%
	*Meslek **Eşin özel günlerini hatırlama	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	61,872 ^a	6	,000

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,62.

$$X^2=61.872^a$$

$$P=,000$$

Ki-Kare analiz sonucuna göre %5 güven seviyesinde meslek durumu ile eşin özel günlerini hatırlama arasında anlamlı bir fark vardır. Yani eşin özel günlerini hatırlama ile meslek durumu arasında olumlu bir ilişki vardır.

.Araştırmaya katılanlara “Eşinizin özel günlerini hatırlar mısınız?” sorusu sorulmaktadır. Cevapların meslek durumuna göre dağılımı şöyledir:

Araştırmaya katılanların %43.7’si “Hiç unutmam” şikkını tercih ederken, %26.1’i “Ara sıra unuturum” şikkını işaretlemiştir. %30.2’si ise “İşimin yoğunluğundan dolayı hep unuturum” seçeneğini tercih etmiştir.

“Hiç unutmam” şikkını tercih edenlerin %56.3’ünü memur, %6.9’unu işçi, %28.7’sini özel sektör, %8’ini ise serbest meslek grubu oluşturmaktadır.

“Ara sıra unuturum” şikkını tercih edenlerin %32.7’sini memur, %19.2’sini işçi, %26.9’ unu özel sektör, %21.2’sini serbest meslek grubu oluşturmaktadır.

“İşimin yoğunluğundan dolayı hep unuturum” seçeneğini işaretleyenlerin %13.3’ünü memur, %51.7’sini işçi, %10’unu özel sektör, %25’ini serbest meslek grubu oluşturmaktadır.

Genel olarak yüzdelerlik dağılımları değerlendirdiğimizde, “Hiç unutmam” şikkını tercih edenlerin yarısından fazlasını memur kesimi oluştururken, onu sırasıyla özel sektör, serbest meslek ve işçi grubu takip etmektedir. “İşimin yoğunluğundan dolayı hep unuturum” şikkını seçenlerin yarısından fazlasını işçi kesimi oluştururken onu, sırasıyla serbest meslek, memur ve özel sektör grubu takip etmektedir.

2.2.2.9. Eş İle Aynı Partiye Oy Verme

Tablo 32. Eş İle Aynı Partiye Oy Verme İle İlgili Cevapların Dağılımı

eşinizle aynı partiye oy verirmisiniz?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdelerlik
*fikrime uygun olursa veririm	101	50,5
*düşünmeden onun oy verdiği partiye oy veririm	17	8,5
*kendi düşüncem doğrultusunda bir partiye oy veririm	82	41,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlara “Eşinizle aynı partiye oy verir misiniz?” sorusu sorulmaktadır. Anketi cevaplayanların %50.5’i “Fikrime uygun olursa” şikkını işaretlerken, %8.5’i “düşünmeden onun oy verdiği partiye oy veririm” şikkını işaretlemektedir. %41’lik bir kesim ise kendi düşüncesi doğrultusunda bir partiye oy verdiğini belirtmiştir.

2.2.2.10. Birlikte Çıkılan Alış-Verişte Ödeme Yapma

Tablo 33. Birlikte Çıkılan Alış-Verişte Ödeme Yapma İle İlgili Cevapların Dağılımı

eşinizle çıktığınız alışverişte ödemeyi kim yapar?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
*eşim yapar	90	45,0
*ben yaparım	17	8,5
*bazen eşim yapar bazen ben yaparım	93	46,5
Toplam	200	100,0

“Eşinizle çıktığınız alışverişte ödemeyi kim yapar?” sorusuna araştırmaya katılanların %45’i “Eşim yapar” şikkını seçerek, %8.5’i “Ben yaparım” şikkını işaretleyerek, %46.5’i ise “Bazen eşim yapar, bazen ben yaparım” şikkını tercih ederek cevap vermektedir. Anketi cevaplayanların büyük bir kısmı alışverişte ödeme yapmanın aralarında herhangi bir soruna yol açmadığını belirterek, ödemeyi bazen kendilerinin bazen de eşlerinin yaptıklarını ifade etmişlerdir.

2.2.2.11. Maaşı Tüketme Hususunda Eşin Tavrı

Tablo 34. Maaşı Tüketme Hususunda Eşin Tavrı İle İlgili Cevapların Dağılımı

maaşınızı harcama hususunda eşinizin tavrı nasıldır?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
*maaşının tasarrufunu tamamen bana bırakır	78	39,0
*evin belli masraflarını karşılamamı ister	67	33,5
*evin tüm masraflarını bana yükler	15	7,5
*maaşımı kendisine vermemi ister	40	20,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlara “Maaşınızı Harcama hususunda eşinizin tavrı nasıldır?” sorusu sorulmaktadır. Anketi cevaplayanların %39’u “Maaşımın tasarrufunu tamamen bana bırakır” şikkını işaretlerken, %33.5’i “Evin belli masraflarını karşılamamı ister” şikkını tercih etmektedir. %7.5’i “Evin tüm masraflarını bana yükler” şikkını seçerken, %20’lik bir kesim ise “Maaşımı kendisine vermemi ister” şikkını seçmektedir.

2.2.3. Çalışan Anne – Yakın Çevre İlişkisi İle İlgili Bulgular

2.2.3.1. Ebeveynin Kadının Çalışmasına Bakışı

Tablo 35. Ebeveynin Kadının Çalışmasına Bakışı İle İlgili Cevapların Dağılımı

ebeveyniniz çalışmanızı nasıl karşılıyor?		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
çalışmama olumsuz bakıyorlar	22	11,0
çalışmama karışmıyorlar	75	37,5
çalışmama olumlu bakıyorlar	103	51,5
Toplam	200	100,0

“Ebeveyniniz çalışmanızı nasıl karşılıyor?” sorusuna araştırmaya katılanların %11’i “Çalışmama olumsuz bakıyorlar” şikkını, %37.5’i “Çalışmama karışmıyorlar” şikkını, %51.5’i “Çalışmama olumlu bakıyorlar” seçeneğini tercih ederek cevap vermiştir. Tablo 35’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların yarısından fazlası çalışmasının, ebeveyni tarafından olumlu karşılandığını ifade etmektedir. Bu tavır çalışan annenin desteklenmesi ve onun motive edilmesi açısından güzel bir gelişmedir.

2.3. Dış Problemlerle İlgili Bulgular

2.3.1. Kadını Çalışmaya İten Sebepler

Tablo 36. Kadını Çalışmaya İten Sebepler İle İlgili Cevapların Dağılımı

sizi çalışmaya iten asıl sebep nedir?		
	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
*ekonomik nedenler	102	51,0
*çalışmanın gerekliliğine inandığım için	48	24,0
*toplumda aktif rol almak istediğim için	50	25,0
Toplam	200	100,0

“Sizi çalışmaya iten asıl sebep nedir?” sorusuna araştırmaya katılanların %51’i “Ekonomik nedenler” şikkını işaretleyerek, %24’ü “Çalışmanın gerekliliğine inandığım için” şikkını seçerek, %25’i ise “Toplumda aktif rol almak istediğim için” şikkını seçerek cevap vermiştir

.Görüldüğü gibi anketi cevaplayanların yarısından fazlası ekonomik nedenler yüzünden çalıştığını belirtmektedir. Geçim sıkıntısı, aile bütçesine katkıda bulunma.....vb. gibi durumlar kadınlarımızı çalışmaya iten gerekçelerdir. Yaptığımız mülakat sonucunda edindiğimiz kanaate göre diğer şıkları işaretleyenler geçim sıkıntısından ziyade, belli bir alanda eğitim gördükten sonra çalışmayı tercih eden kişilerden oluşmaktadır.

2.3.2. İşyerinde Karşılaşılan Problemler

Tablo 37. İşyerinde Karşılaşılan Problemler İle İlgili Cevapların Dağılımı

işinizde genelde hangi problemlerle karşılaşırsınız?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
*amirlerimin katı tutumu	33	16,5
*işimdeki yoğunluk	108	54,0
*işimin mizacıma uygun olmayışı	32	16,0
*iş arkadaşlarımla anlaşamama	17	8,5
*problem yok	10	5,0
Toplam	200	100,0

“İşinizde genelde hangi problemlerle karşılaşırsınız?” sorusuna araştırmaya katılanların %16.5’i “Amirlerimin katı tutumu” şikkını işaretleyerek, %54’ü “İşimdeki yoğunluk” şikkını tercih ederek, %16’sı “İşimin mizacıma uygun olmayışı” seçeneğini seçerek, %8.5’i “İş arkadaşlarımla anlaşamama” şikkını seçerek cevap vermektedir. %5’lik bir kesim ise işiyle ilgili bir probleminin olmadığını belirtmiştir. Anketi cevaplayanların yarısından fazlası işinde yaşadığı yoğunluktan yakınmaktadır.

2.3.3. Ailenin Maddi Gelirini Karşılama

Tablo 38. Ailenin Maddi Gelirini Karşılama İle İlgili Cevapların Dağılımı

ailenizin maddi gelirini kim karşılar?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
*eşim karşılar	14	7,0
*kendim karşılarım	17	8,5
*birlikte karşılarız	137	68,5
*biz karşılarız eşimin ailesinde katkıda bulunur	32	16,0
Toplam	200	100,0

Tablo 38’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanlara “Ailenizin maddi gelirini kim karşılar?” sorusu sorulmaktadır. Anketi cevaplayanların %7’si “Eşim karşılar” şikkını seçerken, %8.5’i “Kendim karşılarım” şikkını tercih etmekte, %68.5’lik bir kesim ise “Birlikte karşılarız” seçeneğini işaretlemektedir. Geriye kalan %16’lık bir kesim de “Biz karşılarız,eşimin ailesi de katkıda bulunur” şikkını seçmeyi uygun görmüştür. Araştırmaya katılanların yarısından fazlası ailelerinin maddi gelirlerini birlikte karşıladıklarını ifade etmektedir. Bu da bize kadınların da aile bütçelerine katkıda bulduklarını göstermektedir.

2.3.4. Maaşı Tüketme

Araştırmaya katılanlara “Maaşınızı nasıl tüketirsiniz?” sorusu sorulmakta ve şıkları önem sırasına göre sıralamaları istenmektedir. Aşağıdaki tablolarda şıkların önem sırasına göre tercih edilme oranları gösterilmektedir.

Tablo 39. Maaşı tüketme İle İlgili Cevapların Dağılımı

39- 1 kendi özel ihtiyaçlarım için harcarım

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdelerik
Birinci tercihim	5	2,5
İkinci tercihim	26	13,2
Üçüncü tercihim	94	47,7
Dördüncü tercihim	72	36,5
Toplam	197	100,0

Araştırmaya katılanların %2.5’ “Kendi özel ihtiyaçlarım için harcarım” şikkını birinci tercih olarak, %13.2’si ikinci tercih olarak, %47.7’si üçüncü tercih olarak, %36.5’i ise dördüncü tercih olarak seçmiştir.

39- 2 Evimin ihtiyaçları için harcarım

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdelerik
Birinci tercihim	97	49,2
İkinci tercihim	74	37,6
Üçüncü tercihim	25	12,7
Dördüncü tercihim	1	,5
Toplam	197	100,0

Anketi cevaplayanların %49.2’si “Evimin ihtiyaçları için harcarım” şikkını birinci tercih olarak, %37.6’sı ikinci tercih olarak, %12.7’si üçüncü tercih olarak, %5’i ise dördüncü tercih olarak seçmiştir.

39- 3 Çocuklarım İçin Harcarım

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci tercihim	92	46,7
İkinci tercihim	93	47,2
Üçüncü tercihim	9	4,6
Dördüncü tercihim	3	1,5
Toplam	197	100,0

“Çocuklarım için harcarım” şikkını araştırmaya katılanların %46.7’si birinci tercih olarak, %47.2’si ikinci tercih olarak, %4.6’sı üçüncü tercih olarak, %1.5’i de dördüncü tercih olarak seçmiştir.

39- 4 Eşim İçin Harcarım

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci tercihim	2	1,0
İkinci tercihim	4	2,0
Üçüncü tercihim	71	36,0
Dördüncü tercihim	120	60,9
Total	197	100,0

Anketi cevaplayanların %1’i “Eşim için harcarım” seçeneğini birinci tercih olarak, %2’si ikinci tercih olarak, %36’sı üçüncü tercih olarak, %60.9’u dördüncü tercih olarak seçmiştir.

Genel olarak şıkların yüzdeler dağılımlarına baktığımızda önem sırasına göre şöyle bir sıralama yapabiliriz: “Evim için harcarım” şikkı %49.2’lik bir oranla birinci tercih, “Çocuklarım için harcarım” şikkı %47.2’lik bir oranla ikinci tercih, “Kendi özel ihtiyaçlarım için harcarım” şikkı 47.7’lik bir oranla üçüncü tercih olarak, “Eşim için harcarım” seçeneği de %60.9’luk bir oranla dördüncü tercih olarak seçilmiştir. Bu durum bize çalışan kadınlarımızın maaşlarını ilk etapta kendilerinden ziyade evleri ve çocukları için harcadıklarını göstermektedir.

2.3.5. İşyerinde Yaşanan Problemlerin Aile İçi İlişkilere Yansıması

Araştırmaya katılanlara “İşyerinizde yaşadığınız problemlerden en çok hangisi aile içi ilişkilerinizi etkiler?” sorusu sorulmakta ve şıkları önem sırasına göre sıralamaları istenmektedir. Aşağıdaki tablolarda şıkların önem sırasına göre tercih edilme oranları gösterilmektedir.

Tablo 40. İşyerinde Yaşanan Problemlerin Aile İçi İlişkilere Yansımalarıyla İlgili Cevapların Dağılımı

40- 1 Amirlerimle Yaşadığım Problemler

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
BİRİNCİ SEÇİLEN	40	20,0
İKİNCİ SEÇİLEN	73	36,5
ÜÇÜNCÜ SEÇİLEN	53	26,5
DÖRDÜNCÜ SEÇİLEN	34	17,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanların %20'si "Amirlerimle yaşadığım problemler" şikkını birinci tercih olarak seçerken, %36.5'i ikinci tercih olarak, %26.5'i üçüncü tercih olarak seçmeyi uygun görmüştür. %17'lik bir kesim ise bu şikkı dördüncü tercih olarak işaretlemiştir.

40- 2 İşimin Yoğunluğundan Kaynaklanan Sorunlar

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
BİRİNCİ SEÇİLEN	130	65,0
İKİNCİ SEÇİLEN	46	23,0
ÜÇÜNCÜ SEÇİLEN	18	9,0
DÖRDÜNCÜ SEÇİLEN	6	3,0
Toplam	200	100,0

Anketi cevaplayanların %65'i "İşimin yoğunluğundan kaynaklanan sorunlar" şikkını birinci tercih olarak, %23'ü ikinci tercih olarak, %9'u ise üçüncü tercih olarak seçmiştir. %3'lük bir kesim ise bu seçeneği dördüncü tercih olarak seçmeyi uygun bulmuştur.

40- 3 Ulaşım Problemi

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
BİRİNCİ SEÇİLEN	14	7,0
İKİNCİ SEÇİLEN	46	23,0
ÜÇÜNCÜ SEÇİLEN	78	39,0
DÖRDÜNCÜ SEÇİLEN	62	31,0
Toplam	200	100,0

"Ulaşım problemi" şikkını anketi cevaplayanların %7'si birinci tercih olarak seçerken, %23'ü ikinci tercih olarak seçmiştir. %39'u üçüncü tercih olarak işaretlerken, %31'lik bir kesim ise dördüncü tercih olarak seçmeyi uygun görmüştür.

40- 4 İş Arkadaşlarımla İlgili Meseleler

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci seçilen	19	9,5
İkinci seçilen	35	17,5
Üçüncü seçilen	48	24,0
Dördüncü seçilen	98	49,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanların %9.5'i "İş arkadaşlarımla ilgili meseleler" şikkını birinci tercih olarak işaretlerken, %17.5'i ikinci tercih olarak seçmiştir. %24'ü üçüncü tercih olarak seçerken, %49'luk bir kesim ise dördüncü tercih olarak seçmeyi uygun görmüştür.

Genel olarak şıkların yüzdeler dağılımlarına baktığımızda önem sırasına göre şöyle bir sıralama yapabiliriz: "İşimin yoğunluğundan kaynaklanan sorunlar" şikkı %65'lik bir oranla birinci tercih olarak seçilirken, "Amirlerimle yaşadığım problemler" şikkı %36.5'lik bir oranla ikinci tercih olarak seçilmiştir. "Ulaşım problemi" seçeneği %39'luk bir oranla üçüncü tercih olarak seçilirken, "İş arkadaşım ile ilgili meseleler" şikkı %49'luk bir oranla dördüncü tercih olarak seçilmiştir. Yani en çok iş yoğunluğundan kaynaklanan sorunlar aile içi ilişkileri etkilerken onu amirlerle yaşanan problemler, ulaşım problemi ve iş arkadaşlarıyla ilgili meseleler takip etmektedir.

2.3.6. Çalışan Annenin En Çok Vakit Ayırdığı Şeyler

Araştırmaya katılanlara çalışan bir annenin en çok nelere vakit ayırdığını öğrenmek amacıyla "En çok neye vakit ayırıyorsunuz?" sorusu sorulmakta ve şıkları önem sırasına göre sıralamaları istenmektedir. Aşağıdaki tablolarda şıkların önem sırasına göre tercih edilme oranları gösterilmektedir.

Tablo 41. Annenin En Çok Vakit Ayırdığı Şeyler İle İlgili Cevapların Dağılımı

41- 1 çocuklarıma

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci tercihim	86	43,0
İkinci tercihim	61	30,5
Üçüncü tercihim	48	24,0
Dördüncü tercihim	5	2,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanların %43'ü "Çocuklarıma" şikkını birinci tercih olarak işaretlerken, %30.5'i ikinci tercih, %24'ü üçüncü tercih olarak seçmiştir. %2.5'lik bir kesim de dördüncü tercih olarak seçmeyi uygun bulmuştur. Bu şikkı beşinci tercih olarak seçen kimse bulunmamaktadır.

41- 2 Ev işlerine

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdellik
BİRİNCİ tercihim	48	24,0
İKİNCİ tercihim	100	50,0
ÜÇÜNCÜ tercihim	29	14,5
DÖRDÜNCÜ tercihim	15	7,5
BEŞİNCİ tercihim	8	4,0
Toplam	200	100,0

Anketi cevaplayanların %24'ü "Ev işlerine" şikkını birinci tercih olarak, %50'si ikinci tercih olarak, %14.5'i üçüncü tercih olarak, %7.5'i de dördüncü tercih olarak seçmiştir. %4'lük bir kesim ise bu şikkı beşinci tercih olarak seçmeyi uygun bulmuştur.

41- 3 Eşime

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdellik
BİRİNCİ tercihim	5	2,5
İKİNCİ tercihim	10	5,0
ÜÇÜNCÜ tercihim	46	23,0
DÖRDÜNCÜ tercihim	102	51,0
BEŞİNCİ tercihim	37	18,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanların % 2.5'i "Eşime" seçeneğini birinci tercih olarak, %5'i ikinci tercih olarak, %23'ü ikinci tercih olarak seçmiştir. %51'i dördüncü tercih olarak işaretlerken, %18.5'lik bir kesim ise bu şikkı beşinci tercih olarak seçmeyi uygun bulmuştur.

41- 4 Kendime

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdellik
BİRİNCİ tercihim	2	1,0
İKİNCİ tercihim	8	4,0
ÜÇÜNCÜ tercihim	15	7,5
DÖRDÜNCÜ tercihim	40	20,0
BEŞİNCİ tercihim	135	67,5
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanların %1'i "Kendime" şikkını birinci tercih olarak seçerken, %4'ü ikinci tercih, %7.5'i üçüncü tercih, % 20'si dördüncü tercih, %67.5'i de beşinci tercih olarak seçmiştir.

41- 5 İşime

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
Birinci tercihim	58	29,0
İkinci tercihim	23	11,5
Üçüncü tercihim	62	31,0
Dördüncü tercihim	38	19,0
Beşinci tercihim	19	9,5
Total	200	100,0

Anketi cevaplayanların %29'u "İşime" şikkını birinci tercih olarak, %11.5'i ikinci tercih olarak, %31'i ise üçüncü tercih olarak seçmiştir. %19'u dördüncü tercih olarak seçerken, %9.5'i ise beşinci tercih olarak seçmeyi uygun görmüştür.

Genel olarak şıkların yüzdeler dağılımlarına baktığımızda şıkları önem sırasına göre şöyle sıralaya biliriz: "Çocuklarıma" şikkı %43'lük bir oranla birinci tercih, "Ev işlerine" şikkı %50'lik bir oranla ikinci tercih, "İşime" şikkı %31'lik bir oranla üçüncü tercih, "Eşime" seçeneği %51'lik bir oranla dördüncü tercih, "Kendime" şikkı %67.5'lik bir oranla beşinci tercih olarak seçilmiştir. Anket verilerine göre çalışan bir annenin en çok vakit ayırdığı şeyleri çocukları, ev işleri, işi, eşi ve kendi şeklinde sıralamak mümkündür.

2.3.7. Her türlü Maddi İmkana Sahip Olduğunda Annenin Çalışma Durumu

Tablo 42. Her türlü Maddi İmkana Sahip Olunduğu Halde Annenin Çalışma Durumu İle İlgili Cevapların Dağılımı

her türlü maddi imkanınız olsaydı yine çalışır mıydınız?

	Denek Sayısı	Geçerli Yüzdeler
çalışırdım	83	41,5
çalışmazdım	56	28,0
eşimle karar verirdim	19	9,5
belli bir dönem çalışırdım	42	21,0
Toplam	200	100,0

Araştırmaya katılanlara "Her türlü maddi imkanınız olsaydınız yine çalışır mıydınız?" sorusu sorulmaktadır. Anketi cevaplayanların %41.5'i "çalışırdım" şikkını işaretlerken, %28'i "çalışmazdım" şikkını, %9.5'i "Eşimle karar verirdim" şikkını seçmiştir. %21'lik bir kesim ise belli bir dönem çalışacağını ifade etmiştir.

SONUÇ

İş hayatının anneye yüklediği problemlerin aile içi ilişkilere nasıl yansıdığını incelemeye çalıştığımız bu araştırma da elde ettiğimiz sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Çalışan annenin ailede yaşadığı problemlerle ilgili bulgulardan, Çalışan anne- Çocuk ilişkisi ile ilgili bulgular değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan kişilerin büyük çoğunluğunun çocukların bakımı konusunda, şartların elverdiği ölçüde çocuklarını anneanne veya babaanneye bırakmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Çocuklara yeterli zaman ayırabilme konusunda bunun, annenin mesleği ve öğrenim durumuyla ilişkili olduğunu görmekteyiz. Deneklerin “Çocuğunuza yeterince zaman ayırıp onunla ilgilenebiliyor musunuz?” ve “Çocuğunuzun fiziksel gelişimi kadar ruhsal gelişimiyle de ilgilenebiliyor musunuz?” sorularına verdikleri cevapların öğrenim durumlarına göre dağılımları neticesinde fakülte ve yüksekokul mezunu çalışan annelerin çocuklarına daha çok zaman ayırıp, onların ruhsal gelişimiyle de ilgilendiklerini tespit etmekteyiz. Ayrıca konuya deneklerin meslek durumları açısından baktığımızda çocuklarına gerekli zamanı ayırabildiklerini ifade edenlerin yarısından fazlasını memur kesimi oluştururken onu, sırasıyla özel sektör, serbest meslek ve işçi grubu takip etmektedir.

Araştırmaya katılanların çoğu “Çocuk” kavramının kendileri için mesuliyet, sorumluluk ve fedakarlığı ifade ettiğini belirtmektedir.

Çocuğun sosyal gelişimiyle ilgili olarak, deneklerin büyük bir kısmı bu ifadeden çocuğun çevresiyle iletişim kurabilmesini anlarken, küçük bir kesim ise çocuğun özgüvenini kazanması şeklinde anladıklarını ifade etmektedirler.

Araştırmaya katılanların yarısından fazlası çocuğun annesine en çok ihtiyaç duyduğu dönemin 0-3 yaş arası olduğunu belirtmektedir.

Anneden yoksun olma konusunda, bu ifadenin deneklerin çoğunluğu tarafından “Anneden ayrı kalma, anneye özlem” şeklinde anlaşıldığı tespitlerimiz arasında yer almaktadır.

Araştırmaya katılanların çoğu, çocuklar arasında ancak çocuğun eğitim – öğretimde kendine yetmediği durumlarda ayırım yapılabilceğine inanırken, bunu çocuklar arasında yaş seviyesine göre ayırım yapılabilir diyen bir grup takip etmektedir.

Çalışan anne – Eş ilişkisi ile ilgili bulgular değerlendirildiğinde, deneklerin çoğu eşlerinin kendilerinin çalışmalarını istediklerini belirtmektedir. Geriye kalan kısmın büyük çoğunluğu ise eşlerinin, çalışmalarına belli bir dönem müsaade ettiklerini ifade etmektedirler.

Çalışan annelerin eşleriyle en çok çocukların eğitim – öğretimi hususunda fikir alışverişinde buldukları, bunu sırasıyla ev işleri, hafta sonunu değerlendirme, iş ile ilgili hususlar, alışveriş ve bilimsel konuların takip ettiği anlaşılmaktadır.

Eş ile görev paylaşımı konusunda deneklerin çoğunluğu, eşleri ile görev paylaşımı yaptıklarını belirtirken, bu konuların tercih edilme oranına göre sırasıyla çocukların eğitimi konusunda, ev işlerinde, alışverişte ve akraba ziyaretinde olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun, işyerinde yaşadıkları problemleri eşleriyle paylaştıkları, beraber TV seyredirken programı birlikte seçtikleri ve eşleriyle yaşadıkları problemleri aile içi ilişkilere ara sıra yansıttıkları tespitlerimiz arasında yer almaktadır. Birlikte sinema veya tiyatroya gitme konusunda da deneklerin çoğu fırsat buldukça ve genelde gittiklerini ifade etmektedir.

Araştırmaya katılanların “Eşinizin özel günlerini hatırlar mısınız?” sorusuna verdikleri cevapların meslek gruplarına göre dağılımlarına baktığımızda hiç unutmadığını ifade edenlerin yarısından fazlasını memur kesimi oluştururken, onu sırasıyla özel sektör, serbest meslek ve işçi grubu takip etmektedir.

Maaşı tüketme hususunda eşin tavrı konusunda deneklerin çoğu eşlerinin buna karışmayıp, maaşın tasarrufunu tamamen kendilerine bıraktıklarını belirtirken, diğer bir kısım ise eşlerinin, kendilerinden evin belli masraflarını karşılamalarını istediklerini ifade etmektedir.

Çalışan anne – yakın çevre ilişkisi ile ilgili bulgular değerlendirildiğinde, araştırmaya katılanların yarısından fazlası çalışma hususunda ebeveynlerinden destek gördüklerini belirtmektedir.

Dış problemlerle ilgili bulgular değerlendirildiğinde araştırmaya katılanların yarısından fazlasının ekonomik nedenler yüzünden çalıştıkları, diğer bir kısmın ise toplumda aktif rol almak istedikleri için çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Çalışan anneler işyerinde pek çok problemle karşılaşmaktadır. Anketimizi cevaplayanların büyük çoğunluğu işindeki yoğunluktan yakınırken, diğer bir kesim ise amirlerinin katı tutumundan şikayet etmektedir.

Maaşın tüketilmesi konusunda genelde çalışan bayanların maaşlarını sırasıyla evi, çocukları, kendi özel ihtiyaçları ve eşi için harcadıklarını tespit etmekteyiz.

Çalışan annenin işyerinde yaşadığı problemlerden en çok iş yoğunluğundan kaynaklanan sorunlar aile içi ilişkileri etkilerken, bunu amirlerle yaşanan problemler, ulaşım problemi ve iş arkadaşlarıyla ilgili problemlerin takip ettiği anlaşılmaktadır.

Çalışan annenin en çok vakit ayırdığı şeyler konusunda verilen cevaplar neticesinde çalışan bir annenin vakit ayırdığı şeyleri çocukları, ev işleri, işi, eşi ve kendi şeklinde sıralamak mümkündür.

Her türlü maddi imkana sahip olursa bile araştırmaya katılanların çoğunluğu yine çalışacağını belirtirken, bunu çalışmazdım diyen çoğunluk takip etmektedir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde başlangıçta ortaya konulan “Çalışan annenin mesleği ve öğrenim durumu ile annenin evine, eşine ve çocuklarına ayırdığı zaman arasında olumlu bir ilişki vardır.” ve “Annelikte önemli olan hususun çocukla geçirilen sürenin uzunluğu değil, daha önemlisi ilişkinin niteliği ve sürekliliğidir.” şeklindeki varsayımlarımız doğrulanmaktadır.

Çalışan annelerin eğitim seviyesi yükseldikçe çocuklarına, eşine ve evine daha çok zaman ayırabilmekte, aile içi ilişkilerde denge ve huzuru yakalayabilmektedir.

Netice olarak şöyle denilebilir ki; iş hayatı beraberinde pek çok problemi getirirse de anne eğitimi, eşinden ve çevresinden gördüğü destek sayesinde aile içi ilişkilerde dengeyi sağlayıp, bu problemleri en aza indirgeyebilmektedir.

KAYNAKLAR

- AKDENİZ, Sabri .,** Toplumumuz Ve Eğitimimiz, Özek Yayınevi, İstanbul-1982
- CANAN, İbrahim.,** Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara-1979
- CEBECİ, Suat.,** Bilimsel Araştırma Ve Yazma Teknikleri, 1.Baskı.: Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul-1997
- DAVASLIGİL, Ümit.,** Ana-Baba Okulu, 6. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul-1997
- DODURGALI, Abdurrahman.,** Ailede Çocuğun Din Eğitimi, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul-1998
- DOĞRAMACI, İhsan.,** Annenin Kitabı, Bateş Bayilik Teşkilatı, Ankara-1976
- EL-GAZALİ, Ebu Hamid Muhammed.,** İhya-u Ulumid-din, Çev., Ahmed Serदारoğlu, Bedir Yayınevi, İstanbul-1975
- KAPTAN, Saim.,** Bilimsel Araştırma Teknikleri Ve İstatistik Yöntemleri, Bilim Yayınları, Ankara,ts.
- ONUR, Bekir.,** Gelişim Psikolojisi, 5. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara-2000
- RAZON, Norma.,** Ana-Baba Okulu, 6.Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul- 1997
- YAVUZ, Kerim.,** “Din Psikolojisinde Metod Meselesi Ve Yeni Gelişmeler”, A.Ü.İ.F.D., 7. Sayı, Özlem Kardeş Matbaa, İstanbul- 1986
- YAVUZER, Haluk.,** Çocuk Psikolojisi, 19. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul-2000
- , Çocuk Ve Suç, 9. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul-1982
- YÖRÜKOĞLU, Atalay.,**Çocuk Ruh Sağlığı, 24.Basım,Özgür Yayınları, İstanbul-2000

EK 1 – ANKET FORMU

ANKET FORMU

Elinizdeki anket formu çalışan annenin aile içinde yaşadığı problemleri tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Görüş ve kanaatlerinizi gizli tutmak gayesiyle sizden kimliğinizle ilgili hiçbir bilgi istenmemektedir. Anketin doldurulması konusunda vereceğiniz SAMİMİ , GERÇEĞE UYGUN cevaplara ve gösterdiğiniz sıcak ilgiye teşekkür ederiz.

NURAY ÇAKIR

- 1) Yaşınız:
a) 20-30 arası b)31-40 arası c)41-50 arası
- 2) Mesleğiniz:
a) Memur
b) İşçi
c) Özel Sektör
d) Serbest Meslek
- 3) Öğrenim Durumunuz:
a) İlkokul Mezunu
b) Ortaokul Mezunu
c) Lise ve Dengi Okul Mezunu
d) Fakülte ve Yüksek Okul Mezunu
- 4) Eşinizin Mesleği:
a) Memur
b) İşçi
c) Özel Sektör
d) Serbest Meslek
e) İşsiz
f) Diğer(Lütfen Yazınız.....
..
- 5) Eşinizin Öğrenim Durumu:
a) İlkokul Mezunu
b) Ortaokul Mezunu
c) Lise ve Dengi Okul Mezunu
d) Fakülte ve Yüksek Okul Mezunu
- 6) Kaç yıldır çalışıyorsunuz ?
a) 1-7 Yıl b)8-15 Yıl c)16-23 Yıl d)24 ve Yukarı
- 7) Aileniz hangi sosyo-ekonomik kesime dahildir ?
a) Fakir
b) Orta Halli
c) Ortanın Üstü
d) Zengin

- 8) Aylık geliriniz nedir ?
a) 100 Milyonun Altında
b) 101-200 Milyon
c) 201-300 Milyon
d) 301-400 Milyon
e) 400 Milyon Üzeri
- 9) Kaç yıllık evlisiniz ?
a) 1-10 Yıl
b) 10-20Yıl
c) 20-30 Yıl
d) 30-40 Yıl
- 10) Kaç çocuğunuz var ?
a) 1 b)2 c)3 d)4 e)5
- 11) Kimlerle beraber oturuyorsunuz ?
a) Eşimle
b) Eşim ve Çocuklarımla
c) Eşim, Çocuklarım ve Kendi Ailemle
d) Eşim, Çocuklarım ve Eşimin Ailesiyle
e) Diğer (Lütfen Yazınız.....)
- 12) Siz çalışırken çocuklarınıza kim bakıyor ? (Bir çocuktan fazlası için birden fazla şık işaretlenebilir)
a) Kreşe Veriyorum
b) Ücretli Bakıcı
c) Anneanne veya Babaanne
d) Bir Yakınım
e) Diğer (Lütfen Yazınız.....)
- 13) “Çocuk” kavramı sizin için ne ifade ediyor ? (Kısaca açıklayınız)
-
- 14) Çocuğunuza (çocuklarınıza)yeterince zaman ayırıp onlarla ilgilenebiliyor musunuz ?
a) Gerekli Zamanı Ayırabiliyorum
b) Çok az İlgilenebiliyorum
c) Hiç İlgilenemiyorum
- 15) Sizce çocuğun en çok hangi dönemde annesine ihtiyacı vardır ?
a) 0-3 Yaş Arası
b) 3-6 Yaş Arası
c) 6-12 Yaş Arası
d) 12-18 Yaş Arası

16) Çocuğunuzun (çocuklarınızın) fiziki gelişimi kadar ruhsal gelişimiyle de ilgilenebiliyor musunuz ?

- a) Yeterince İlgilenebiliyorum
- b) Çok az İlgilenebiliyorum
- c) Hiç İlgilenemiyorum

17) “Çocuğın Sosyal Gelişimi”nden ne anlıyorsunuz ? (Kısaca açıklayın)

-

18) Çocuğunuzun (çocuklarınızın) arkadaşlarını tanır mısınız ?

- a) Hepsini Tanırım
- b) Bazısını Tanırım
- c) Hiç Birini Tanımam

19) Çocuğunuz (çocuklarınız) çalışmanızı nasıl karşılıyor ?

- a) İşe Gitmemi İstemiyor
- b) Aralıklarla İşe Gitmemi İstiyor
- c) İşe Gitmeme Karışmıyor
- d) İşe Gitmeme Olumlu Bakıyor

20) Size göre çocuklar arasında hangi konularda ayırım yapılabilir ?

- a) Çocuğın Kendine Yetmediği Durumlarda
- b) Sempatiklik ve Sevimlilik Hususunda
- c) Eğitim-Öğretimde Yeterli Olmadığı Durumlarda
- d) Yaş Seviyesine Göre
- e) Diğer (Lütfen Yazınız.....)

21) Günlük yaşantıda “Anneden Yoksun Olma” ifadesinden ne anlıyorsunuz ?(Kısaca açıklayınız)

-

22) Sizi çalışmaya iten asıl sebep nedir ?

- a) Ekonomik Nedenler
- b) Çalışmanın Gerekliliğine İnanmışım İçin
- c) Toplumda Aktif Rol Almak İstedim İçin
- d) Diğer (Lütfen Yazınız.....)

23) Eşiniz çalışmanızı nasıl karşılıyor?

- a) Çalışmamı İstiyor
- b) Çalışmamı İstemiyor
- c) Belli Bir Dönem İçin Müsaade Ediyor
- d) Diğer (Lütfen Yazınız.....)

- 24) İşinizde genelde hangi problemle karşılaşsınız?
a) Amirlerimin Katı Tutumu
b) İşimdeki Yoğunluk
c) İşimin Mizacıma Uygun Olmayışı
d) İş Arkadaşlarımla Anlaşamama
e) Diğer (Lütfen Yazınız.....)
- 25) İşinizdeki problemleri eşinizle paylaşır mısınız ?
a) Genelde Paylaşırım
b) Çok az Paylaşırım
c) Hiç Paylaşmam
- 26) Eşinizle en çok hangi hususlarda fikir alış-verişi yaparsınız ? (Lütfen şıkları önem sırasına göre 1'den 6'ya kadar sıralayınız.)
() Çocukların Eğitim-Öğretimi Hususunda
() Ev İşlerinde
() Hafta Sonunu Değerlendirmede
() Bilimsel Konularda
() Alış-Verişte
() İşimle İlgili Hususlarda
- 27) Eşinizle olan probleminizi aile içi ilişkilerinize yansıtır mısınız ?
a) Genelde Yansıtırım b) Ara sıra Yansıtırım c)Hiç Yansıtımam
- 28) Eşinizle görev paylaşımı yapar mısınız ?
a) Evet b) Hayır c) Bazen
- 29) Eğer görev paylaşımı yapıyorsanız,genelde hangi konuları içerir? (Aşağıdaki şıkları önem sırasına göre 1'den 4'e kadar sıralayınız)
() Çocukların Eğitimi Konusunda
() Ev İşlerinde
() Akraba Ziyaretlerinde
() Alış-verişte
- 30) Eşinizle TV seyrederken programı kim seçer?
a) Eşim seçer b) Ben seçerim c) Birlikte Karar Veririz
- 31) Eşinizin özel günlerini hatırlar mısınız?
a) Hiç Unutmam
b) Ara sıra Unuturum
c) İşimin Yoğunluğundan Dolayı Hep Unuturum
- 32) Eşinizle birlikte sinema veya tiyatroya gider misiniz?
a) Genelde Gideriz b) Fırsat Buldukça Gideriz c)Hiç Gitmeyiz

- 33) Eşinizle aynı partiye oy verir misiniz?
a) Fikrime Uygun Olursa Veririm
b) Düşünmeden Onun Oy Verdiği Partiye Oy Veririm
c) Kendi Düşüncem Doğrultusunda Bir Partiye Oy Veririm
- 34) Ailenizin maddi gelirini kim karşılar?
a) Eşim Karşılar
b) Kendim Karşılarım
c) Birlikte Karşılız
d) Biz Karşılız Eşim Ailesi de Katkıda Bulunur
e) Diğer(Lütfen Yazınız.....)
- 35) Maaşınızı nasıl tüketirsiniz?(Aşağıdaki şıkları önem sırasına göre 1'den 4'e kadar sıralayınız)
() Kendi Özel İhtiyaçlarım İçin Harcarım
() Evimin İhtiyaçları İçin Harcarım
() Çocuklarım İçin Harcarım
() Eşim İçin Harcarım
Diğer(Lütfen Yazınız.....)
- 36) Eşinizle çıktığımız alış-verişte ödemeyi kim yapar ?
a) Genellikle Eşim Yapar
b) Genellikle Ben Yaparım
c) Bazen Eşim Yapar, Bazen Ben Yaparım
- 37) Maaşınızı harcama hususunda eşinizin tavrı nasıldır ?
a) Maaşımın Tasarrufunu Tamamen Bana Bırakır
b) Evin Belli Masraflarını Karşılama İster
c) Evin Tüm Masraflarını Bana Yükler
d) Maaşımı Kendisine Vermemi İster
- 38) İş yerinizde yaşadığımız problemlerden en çok hangisi aile içi ilişkilerinizi etkiler ?
(Aşağıdaki şıkları önem sırasına göre 1'den 4'e kadar sıralayınız)
() Amirlerimle Yaşadığım Problemler
() İşimin Yoğunluğundan Kaynaklanan Sorunlar
() Ulaşım Problemi
() İş Arkadaşlarımla İlgili Meseleler
- 39) En çok neye vakit ayırıyorsunuz ? (Aşağıda ki şıkları önem sırasına göre 1'den 5'e kadar sıralayınız)
() Çocuklarıma
() Ev işlerine
() Eşime
() Kendime
() İşime

40) Ebeveyniniz çalışmanızı nasıl karşılıyor ?

- a) Çalışmama Olumlu Bakıyorlar
- b) Çalışmama Karışmıyorlar
- c) Çalışmama Olumsuz Bakıyorlar

41) Her türlü maddi olanağa sahip olsaydınız yine çalışır mıydınız ?

- a) Çalışırdım
- b) Çalışmazdım
- c) Eşimle Karar Verirdim
- d) Belli Bir Dönem Çalışırdım

